Riksdagens protokoll 1990/91:68

Torsdagen den 21 februari

Kl. 12.00–15.12

Meddelande om ändrad dag för finansdebatten

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att finansdebatten, efter en överenskommelse med finansutskottet, har flyttats till onsdagen den 13 mars.

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 februari.

2 § Svar på interpellationerna 1990/91:139, 141 och 142 om Radio Södertälje

Anf. 2 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till att ge Radio Södertälje ställning som självständig lokalradiostation samt om jag är beredd att vidta åtgärder för att de ekonomiska ramarna för lokalradion i Stockholm bättre anpassas till regionens befolkningsstorlek och antalet kommuner. Även Ylva Annerstedt och Annika Åhnberg har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa Radio Södertäljes möjligheter att fortsätta sina radiosändningar som självständig lokalradio.

Eftersom interpellationerna rör samma fråga väljer jag att besvara dem i ett sammanhang.

Inom lokalradion har det bedrivits en försöksverksamhet med kommunavgränsade sändningar över Södertälje. Inom Sveriges Radio diskuteras nu om dessa skall fortsätta.

Riksdagens beslut våren 1986 om Sveriges Radios verksamhet under avtalsperioden 1986–1992 (prop. 1985/86:99, KrU21, rskr. 343) innebar bl.a. följande i fråga om ansvar för lokal och regional indelning samt fördelning av tilldelade medel mellan programföretagen.

Programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen skall besluta om lokal och regional indelning av organisationen för riks- och lokalradion, televisionen samt utbildningsradion. Moderbolaget Sveriges Radio AB skall fördela av riksdagen anvisade medel mellan programföretagen.

Jag konstaterar således att det är Sveriges Radio-koncernen som har att ta ställning till de frågor som tas upp i interpellationerna. Något agerande från min sida är inte aktuellt.

Anf. 3 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min interpellation, även om detta kanske är mera formellt än substantiellt. Erfarenheterna av Radio Södertäljes verksamhet är mycket goda. Radio Södertälje är kanske ett av de bästa exemplen på en lokalradio i ordets verkliga bemärkelse – en radio som alltså bevakar en kommun. Det gör naturligtvis att vi, även om sändningstiden är begränsad jämfört med vad som gäller för andra stationer, får en fin uppföljning av livet i Södertälje. Det gäller då såväl det politiska och kulturella livet som livet i övrigt. På det sättet utgör Radio Södertälje ett mycket viktigt bidrag när det gäller livet i Södertälje kommun.

Bakgrunden till att den här saken har tagits upp i ett antal interpellationer är naturligtvis Radio Stockholms besparingsförslag. I stort sett handlar det om att man tänker sig en nedläggning av Radio Södertälje för att på det sättet klara det besparingskrav som ställs. Mot den bakgrunden tycker vi att det är naturligt att resa frågan om huruvida det är lämpligt att bedriva den här verksamheten som en filial till Radio Stockholm eller om man snarare skulle göra Radio Södertälje till en självständig station inom Sveriges Lokalradio AB.

Egentligen är det här inte enbart en administrativ fråga. Detta är också i hög grad en politisk fråga. Det handlar ju om vilken karaktär som landets lokalradioverksamhet skall ha.

På många sätt är Radio Stockholm en utomordentligt fin station, som har ett mycket stort område att täcka – trots kanske nog så begränsade resurser. Man kan nog säga att Stockholmsregionen är litet missgynnad när det gäller fördelningen av lokalradioresurser. Det handlar således mera om en regional täckning än om en lokal. Därför borde det finnas anledning att slå vakt om Radio Södertälje som ett bra exempel på en lokal station inom Stockholms län.

Jag har förståelse för att statsmakterna har begränsade möjligheter att agera med hänsyn till avtal som har träffats. Men om det skulle visa sig att det från statsmakternas sida finns ett intresse för att den här typen av lokal radioverksamhet skall kunna bibehållas – kanske för att skapa underlag för ytterligare decentralisering av lokalradioverksamheten i samband med att gällande avtal går ut och skall förnyas – tror jag att man från Sveriges Lokalradio AB är beredd att ta detta intresse ad notam.

Jag skulle vilja fråga utbildningsministern vilken utvecklingsriktning han vill se när det gäller lokalradioverksamheten i Sverige. Är det önskvärt med en utveckling mot en större centralisering inom den här verksamheten, eller är det utbildningsministerns uppfattning att man snarare bör eftersträva ytterligare decentralisering av lokalradioverksamheten och en starkare betoning av den lokala förankringen beträffande den här verksamheten?

Anf. 4 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Som det har sagts tidigare här i dag är svaret inte särskilt substantiellt. Jag skulle dock vilja

kommentera ett par saker som nämns i svaret. Det talas om att det har bedrivits en försöksverksamhet med kommunavgränsade sändningar i Södertälje. Men jag tycker nog att det är något märkligt att beskriva verksamheten på det sättet. Den här verksamheten är ändå väl etablerad sedan 14 år tillbaka, och den är väl förankrad i det kulturella och politiska livet i kommunen.

Det är viktigt att framhålla att lokalradion i Södertälje är en mycket viktig demokratisk institution som informerar om händelser i regionens politiska och kulturella liv och som spelar en alldeles speciell roll när det gäller den assyrisk-syrianska folkgruppen där med riktade sändningar. Det är en uppgift som svårligen kan fullföljas med Radio Stockholm såsom denna nu ser ut.

Södertälje är en stad med 80 000 invånare. Södertälje är absolut ingen förstad till Stockholm men väl en centralort i en region som omfattar både delar av Stockholms län och delar av Södermanland.

I den proposition som lades fram 1985/86 talas det också om möjligheterna, om förekomsten av andra upptagnings- eller lyssnarområden än de som bara ansluter sig till de egna länsgränserna.

Enligt min mening finns det ytterligare en omständighet som man kan lyfta fram som ett viktigt argument i det här sammanhanget, nämligen att lokalradion i Södertälje har mycket stor betydelse när det gäller att stärka identiteten i fråga om den södra delen av Stockholms län. I olika sammanhang har det ju talats om behovet av att utjämna de regionala skillnaderna i Stockholms län – dvs. skillnaderna mellan den norra och den södra delen av länet. Att då ytterligare ta bort en viktig demokratisk institution – som Lokalradion faktiskt utgör – i den södra delen är detsamma som att på ett mycket beklagligt sätt ytterligare undergräva den södra länsdelens möjligheter att hävda sig, särskilt som dessa redan i dag är bristfälliga.

När det gäller behovet av att decentralisera och målstyra vill jag säga att jag sympatiserar med detta. Men det kräver att man fäster ytterligare vikt vid detta med uppföljning och utvärdering av verksamheten. Det innebär alltså inte att man släpper verksamheten vind för våg.

I detta sammanhang skulle jag vilja fråga ministern om det sparsätt som lokalradiobolaget föreslår överenstämmer med de politiska målsättningar som ändå fanns då Lokalradion bildades och då man införde möjligheten till decentralisering. Jag skulle också vilja fråga om ministern anser att det är rimligt att på detta sätt undergräva den södra länsdelens möjligheter till vidareutveckling av informationsutbyte och av en demokratisk institution.

Anf. 5 LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! För 14 år sedan beslutade riksdagen att inrätta Radio Södertälje, och det var ett mycket klokt och framsynt beslut. När jag nu efter de gångna åren med denna verksamhet summerar vilken betydelse Radio Södertälje har haft, och har, blir listan relativt lång. Jag vill här i dag lyfta fram de viktigaste punkterna.

Radion har betytt synnerligen mycket när det gäller att ge södertäljeborna ökad insyn i och kunskap om kommunalpolitiken, inte minst genom att radion direktsänder kommunfullmäktiges sammanträden. Detta har i sin tur lett till att det har blivit ett betydligt mycket större intresse för alla frågor

som har med kommunens framtid att göra. Denna demokratiska aktivitet, som också påtagligt har ökat, sätter vi mycket stort värde på.

Vidare lämnar radion kontinuerligt meddelanden om olika aktiviteter i kommunen. Inte minst gäller det t.ex. kulturarrangemang. På detta sätt utgör lokalradion ett mycket aktivt stöd till det vitt förgrenade föreningslivet i kommunen.

Jag får, naturligtvis, inte glömma bort att nämna den allmänna nyhetsförmedling som Radio Södertälje på ett mycket förtjänstfullt sätt presterar och som i sin tur har lett till en bättre allmänorientering hos kommunens invånare.

Med särskild tyngd vill jag framhålla att Radio Södertälje har mycket stor betydelse i vår kommun, eftersom det finns bara en lokaltidning i kommunen.

Radio Södertälje har också mycket aktivt bidragit till att hos södertäljeborna skapa en känsla av samhörighet med den egna kommunen. Det här är en stor tillgång för kommunen, med hänsyn till att ett femtiotal nationaliteter är representerade i vår kommun.

Den i dag aktuella frågan, nämligen den om att vi vill behålla Radio Södertälje, är inte en partipolitisk fråga. Inom alla partier i Södertälje är vi eniga om att vår lokalradio skall behållas.

Vi socialdemokrater i Södertälje skrev redan 1989 brev till styrelsen för Lokalradion, där vi framhöll att vi i kommunen måste få behålla Radio Södertälje. I mitten av januari i år har vi skrivit ytterligare ett brev till styrelsen, där vi framhåller våra argument för att Radio Södertälje skall få leva.

Jag förstår mycket väl att det kan vara svårt för statsrådet att i dag ge ett konkret svar på frågan om vilka möjligheter han har i detta sammanhang. Men jag vädjar ändå till statsrådet att på något sätt försöka använda sitt inflytande för att möjliggöra att Radio Södertälje kan fortsätta med sin verksamhet – antingen som en självständig organisation, som Pär Granstedt tidigare i dag har talat om, eller också som en del av Radio Stockholm.

För oss är inte organisationsformen allra viktigast, utan för oss är det viktigaste nu att Radio Södertälje kan få fortsätta med sin verksamhet.

Anf. 6 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Jag utgår gärna från det som Pär Granstedt konstaterade i sitt inlägg efter mitt svar, nämligen att mitt svar var mera formellt än det var substantiellt. På den punkten vill jag faktiskt invända och säga att det är ett utomordentligt substantiellt svar som Pär Granstedt och övriga interpellanter har fått.

Pär Granstedt har nämligen frågat: Är statsrådet beredd att ta initiativ till att ge Radio Södertälje ställning som självständig lokalradiostation inom lokalradiobolaget? Vidare har han frågat: Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att de ekonomiska ramarna till lokalradion i Stockholms län bättre anpassas till regionens befolkningsstorlek?

Ylva Annerstedt har frågat: Vilka åtgärder avser kulturministern att vidta för att säkerställa Radio Södertäljes möjligheter att fortsätta sina radiosändningar?

Slutligen har Annika Åhnberg frågat: Vilka åtgärder avser regeringen att

vidta för att garantera Radio Södertäljes fortlevnad, som självständig lokalradio?

Jag har svarat att jag inte kan vidta några åtgärder i det avseendet, och det är ett substantiellt svar. Det är ett mycket konkret, kortfattat och rakt besked. Vidare har jag talat om varför jag inte kan vidta några åtgärder. I en proposition som jag förelade riksdagen för avtalsperioden 1986–1992 – och på den punkten var riksdagen enig – föreslår jag att programbolagen, till skillnad från vad som nu är fallet, bör få bestämma om regional och lokal indelning av organisationen för riks- och lokalradion, televisionen samt utbildningsradion.

Om en förändring av indelningen medför ökade kostnader för bolaget eller televerket, bör moderbolaget resp. moderbolaget och televerket gemensamt besluta i frågan.

Utskottet säger i sitt betänkande:

Utskottet vill också erinra om att Sveriges Lokalradio anser att tillkommande resurser under den nya avtalsperioden i första hand bör utnyttjas för tre huvudområden och att ett av dessa avser förverkligandet av Radio Sjuhärad som en självständig station. Utskottet anser sig mot den redovisade bakgrunden kunna utgå från att Radio Sjuhärad inom en nära framtid blir en självständig lokalradiostation. Prövningen av frågan får i enlighet med utskottets inställning till beslutanderätten i fråga om regional och lokal indelning ankomma på Sveriges Lokalradio. Motionsyrkande erfordrar enligt utskottets mening inte någon riksdagens åtgärd.

Det här är alltså mycket klara besked om vem som skall fatta beslut, om vem som skall säga något om dessa saker. Jag tycker att det finns anledning att ändå vara beredd att ta konsekvenserna av den decentraliseringssträvan som vi har. Vi är ju ense om att inte alla beslut skall fattas i riksdagens kammare. Då får vi naturligtvis emellanåt också betala ett pris för det – så långt den formella diskussionen. Jag hävdar alltså att det svar som jag har avlämnat är både korrekt och substantiellt.

Sedan kan jag naturligtvis tycka, och även ha förståelse för, att frågor ibland måste formuleras på ett sådant sätt att frågorna kan brista i substans. Det kan ju hända att frågor ställs, för att man skall få tillfälle att uttala sig om något annat än om det som man frågar om. Då kan jag tycka att det är mycket viktigt att personer, parlamentariker, med hemvist inom det område där den aktuella sändaren finns, får tillfälle att här i riksdagens kammare markera betydelsen av verksamheten. I det avseendet är denna interpellationsdebatt naturligtvis utomordentlig viktig och angelägen. Därför har jag ingen som helst anledning att på någon punkt invända eller anmäla avvikande mening. Men ställningstagandena, åtgärderna, måste vi faktiskt låta dem sköta om som har fått i uppgift av riksdagen att göra så. Detta har vi ju medgivit i samband med att vi biföll den aktuella propositionen om radioverksamheten.

Härmed har jag besvarat de frågor som Ylva Annerstedt diskuterade. Jag kan inte göra de bedömningar som lokalradioföretaget självt eller moderbolaget har att göra.

Däremot skall jag bemöta Pär Granstedt, som frågar hur jag ser på lokalradions framtid. Jag tror att lokalradion har mycket goda förutsättningar vad

avser framtiden, samtidigt som den inte i alla stycken, tycker jag, är så att säga helt ohotad. Uppenbarligen är det inte bara ekonomiska problem som kan hota en lokalradio. I en kommersialiserad medievärld finns det en tendens till utslätning, till att alla radiosändare blir likadana – det blir samma sorts musik i förhoppning om att man skall kunna behålla en stor grupp lyssnare. I det stycket tror jag att det är angeläget att vi underlättar och aktiverar en mycket omfattande diskussion om vad den lokala radion egentligen skall vara.

Ny teknik kommer att möjliggöra nya etableringar. Det handlar om en digital teknik, som kommer att göra det hela enklare, ge flera frekvenser ökade möjligheter. Inför de utmaningar och de problem som en kommande lokalradio möter är det naturligtvis inte ointressant om företrädare i riksdagen för Stockholms södra länsdel, med anknytning till eller med hemvist i Södertälje kan visa på att en lokalradiosändare förlagd till Södertälje är ett utomordentligt gott exempel på en bra lokalradio. Då kan Radio Södertälje lämna ett viktigt bidrag till vår diskussion.

Anf. 7 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill tacka för de ytterligare klargöranden som utbildningsministern gjorde i sitt inlägg. Det är klart att jag inser att jag skulle ge mig ut på verkligt slak lina, om jag skulle ta upp en semantisk debatt med utbildningsministern. Låt mig ändå påpeka, att när jag sade att svaret var mer formellt än substantiellt, berodde det på att svaret mest handlade om beslutsordningen och mindre om den sakfråga som vi har tagit upp, nämligen värdet av att bibehålla Radio Södertälje. När utbildningsministern hade vidareutvecklat resonemanget om beslutsordningen avrundade han med att säga: Ja, därmed kan vi då lämna den formella frågan. I varje fall i det ögonblicket ansåg även utbildningsministern att frågan om beslutsordningen var den formella frågan. Därmed hamnar vi kanske ändå på samma definition av begreppen "formell" och "substantiell".

Det som utbildningsministern sade därefter är kanske viktigare, nämligen att han inte hade någon annan uppfattning än vi i själva sakfrågan, när det gäller inställningen till Radio Södertälje. Eftersom vi gjorde ganska starka pläderingar för ett bibehållande av denna radioverksamhet, kan jag inte tolka det på annat sätt än som ett stöd från utbildningsministerns sida för våra strävanden att kunna behålla radioverksamheten i Södertälje. Jag förstår de formella begränsningar som finns när det gäller utbildningsministerns möjligheter att uttala sig för ett stöd. Uttalandet blev kanske så långtgående som det är möjligt att begära. Jag hoppas i så fall att det blir en signal som går fram till ledningen för Sveriges lokalradio och för Radio Stockholm.

Min fråga om lokalradions framtida utveckling, som utbildningsministern belyste på ett intressant sätt, var ju också litet preciserad. Jag frågade om utbildningsministern ville se en utveckling mot mera lokal förankring när det gäller lokalradions verksamhet, mera av lokal verksamhet av det slag som Radio Södertälje representerar. Jag tyckte mig skönja en positiv syn på detta i det som utbildningsministern sade, men jag kan kanske få ett förtydligande. Nästa år går ju avtalet ut, och då får vi anledning att ha en ny grundläggande policydebatt. Om det är utbildningsministerns uppfattning att vi kanske bör

inrikta utvecklingen mot en mera lokal förankring av lokalradioverksamheten är det viktigt att man inte nu börjar lägga ned de lokala radiostationer som finns, t.ex. den i Södertälje, utan att man grundlägger en handlingsfrihet inför det nya avtalet nästa år.

Anf. 8 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Det är väl inte någon här som inte inser att utbildningsministern har svårt att uttala sig i frågan. Vi uppskattar ändå att ministern vill ta upp en diskussion i sakfrågan.

Ser man på vad kulturutskottet skrev vid behandlingen av propositionen finner man att programbolagen skall ha stor frihet att utforma verksamheten. Vi instämmer självfallet i detta, även om vi tycker att man måste kunna föra en diskussion om hur uppdraget fullföljs och förvaltas. Det står faktiskt både i propositionen och i betänkandet, om jag inte missminner mig, att det i avtalet skall läggas fast att programbolagen åläggs ett folkbildningsansvar. Därför tycker jag att man kan framhålla vad jag sade tidigare, nämligen att lokalradion i Södertälje har en mycket viktig demokratisk uppgift när den på ett utomordentligt sätt bevakar vad som händer i samhället. De politiska besluten har inneburit att man undersöker, granskar och informerar med påföljd att Södertäljes invånare har utbildats och också intresserats för att delta i den allmänna debatten på ett sätt som inte är så vanligt i andra delar av landet. Därför tycker jag att det finns anledning att anknyta till den diskussion som Pär Granstedt tog upp. Finns det verkligen inte anledning att ytterligare granska om folkbildningsansvaret har fullföljts och vidareutvecklats, om man nu utan vidare lägger ned en så viktig institution som lokalradion i Södertälje? Lokalradion har ju också verkat på ett utomordentligt sparsamt sätt, om man tänker på vad denna lokalradio kan åstadkomma för pengarna och vad lokalradioverksamhet i andra delar av landet kostar per invånare. Jag skulle vilja att utbildningsministern något kommenterade synen på hur fullföljandet av avtalets krav på fortbildning kan klaras, om man nu bestämmer sig för att lägga ned lokalradion i Södertälje.

Anf. 9 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag vill inleda med att be talmannen, mina meddebattörer och statsrådet om ursäkt för att jag kommer sent till debatten, vilket beror på omständigheter som jag tyvärr inte rår över.

Jag delar givetvis mina Södertäljekollegers synpunkter på betydelsen av Radio Södertälje för södertäljeborna och kan understryka den oerhörda besvikelse som det väcker att det kontaktnät, de kanaler och det fina arbete som man under så lång tid har byggt upp nu riskerar att raseras. Det är en aspekt som jag skulle vilja lägga tonvikten på. Jag delar också uppfattningen att detta egentligen inte är en fråga för regeringen eller riksdagen. Vi har delegerat ansvaret och det är riktigt, men det får i detta sammanhang en konsekvens som är mindre bra från demokratiskt synpunkt. Det betyder att de som är mest berörda av Radio Södertäljes existens i det här sammanhanget blir totalt utan möjlighet att påverka vad som händer med lokalradion. Södertäljeborna har alltså i detta läge ingen kanal för att påverka besluten om Radio Södertälje. Förklaringen är naturligtvis den att Södertälje ligger i

gränstrakterna av Radio Stockholms verksamhetsområde och på gränsen till Radio Sörmland. Om Stockholm är centrum blir Södertälje periferi, och därmed kan det tyckas att det här är fråga om en verksamhet långt ut i periferin, en verksamhet som i förhållande till Radio Stockholms är mindre viktig. Det är enligt min mening från demokratisk synpunkt en fara att det som för länets faktiskt näst största kommun, med 80 000 invånare, är av så oerhört central betydelse för dem som har att fatta de avgörande besluten blir en litet avlägsen och obetydlig fråga, som det inte är särskilt smärtsamt eller kostsamt att föra åt sidan. Detta är mycket oroande. Det har också att göra med de regionala aspekterna. Alla vet vi att det finns stora regionala skillnader mellan de södra och de norra delarna av länet. Södertäljedelen av länet har i motsats till den norra delen en mycket speciell karaktär som också utgör en fördel. Södertälje är nämligen en egen, levande kommun och ingen förort Stockholm och skall inte heller acceptera att reduceras till att bli en förort till Stockholm. Beträffande våra möjligheter att hävda vår del av länet vill jag säga att det gäller att stärka denna speciella karaktär. Även i det perspektivet är Radio Södertälje så oerhört betydelsefull för kommunen. Jag beklagar verkligen att det inte finns någon möjlighet att med ord och argument få Radio Stockholm att begripa detta. Kanske den här debatten, där vi understrukit hur betydelsefull Radio Södertälje är, kan bidra till att man tänker över sitt mycket tråkiga beslut och ändrar sig.

Anf. 10 LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Dagens interpellationsdebatt har utvecklats till en kulturpolitisk debatt av mycket stor betydelse för Södertälje och dess framtid. Vi är fyra riksdagsledamöter som har framhållit Radio Södertäljes stora betydelse för den allmänna utvecklingen i vår kommun både kulturpolitiskt, demokratiskt och ekonomiskt. Jag hoppas att styrelsen för Radio Stockholm mycket noga studerar protokollet från dagens interpellationsdebatt. Det är naturligtvis också min förhoppning att styrelsen för lokalradion inser vilket stort värde Radio Södertälje har för den internationella och mångkulturella kommunen Södertälje. Det är speciella förhållanden i en kommun med 50 nationaliteter. Inga andra än de som befinner sig i denna situation kan föreställa sig vad detta innebär. Om vi nu skulle berövas den utomordentliga informationskanal som Radio Södertälje utgör, skulle den allmänna arbetssituationen försvåras mycket starkt, vilket skulle få en rad negativa konsekvenser.

Jag är glad för att utbildningsministern i dag har intygat att en sådan här kulturpolitisk debatt är av mycket stor betydelse, även om riksdagen av formella skäl inte kan göra någonting direkt. Men jag sätter stort värde på den attityd och den förståelse som utbildningsministern här har visat för den situation som vi i Södertälje kommun nu befinner oss i.

Jag vill till sist bara säga att vi socialdemokrater i Södertälje självfallet kommer att fortsätta att driva den här frågan med all den kraft som är möjlig, precis som vi har gjort under de 14 år som har gått sedan Radio Södertälje inrättades. Vi hade då glädjen att vara mycket aktiva för att kunna få just Radio Södertälje. Det är den lokalradio som vi särskilt slår vakt om.

Anf. 11 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Först vill jag bara litet parentetiskt vända mig till Pär Granstedt. Att jag tog upp resonemanget om huruvida mitt svar var substantiellt eller ej beror naturligtvis på att jag så ofta i den här typen av debatter möter just argumentet att det egentligen var fel svar. Jag bemödar mig alltid om att svara på de frågor som faktiskt ställs. Jag inser att jag därvid ibland hamnar snett, därför att frågaren hade tänkt sig något annat än det han egentligen hade möjlighet att formellt fråga om. Jag gav ett substantiellt svar på en formell, eller i varje fall formaliserad fråga. Låt mig formulera det så, då kanske vi kan vara överens på den punkten.

Några noteringar därutöver vill jag göra. Ylva Annerstedt pekar på att Radio Södertälje är så billig. I samband med det bör man för ordningens skull notera att lyssnarna i Södertäljeområdet sannolikt vid något tillfälle lyssnar på några av de program som kommer från Radio Stockholm i övrigt, att man alltså utnyttjar också den nyttigheten.

När det gäller den fortsatta verksamheten bör det också för ordningens skull påpekas att jag inte har fått annan uppgift än att man, även om lokalradioföretaget skulle besluta att inte ha en lokal sändning över Södertälje, förutsätts ha en lokalredaktion i Södertälje. Det är inte fråga om att lämna denna stora kommun utan bevakning.

Ylva Annerstedt frågar om folkbildningsansvaret. Jag ser det som utomordentligt centralt. Jag har sett som en av mina huvuduppgifter och en av huvuduppgifterna för den parlamentariska beredning som nu har att ta ställning till Sveriges Radios och radioverksamhetens framtid att skydda och värna det som kallas public service-verksamheten, vari folkbildningsuppgiften och folkbildningsansvaret ingår som en central del.

Pär Granstedt frågar om jag vill se mer av lokal verksamhet i lokalradion. Ja, jag tror att framtiden för lokalradion är just att den bemödar sig om att vara lokal. Där ligger dess stora möjlighet att i ett alltmer utvecklat och bitvis alltmer splittrat etermediesystem kunna hävda sin särart och sina möjligheter för att därigenom vara nyttig för de medborgare som den är satt att betjäna.

Annika Åhnberg beklagar att södertäljeborna inte har någon kanal för eller någon möjlighet att påverka besluten. Jag tror att hon därvid möjligen underskattar sin egen och de övriga riksdagsledamöternas insats i denna debatt i dag. Tänk om alla verksamheter, alla lokalradiostationer hade den supporterskara som har visat sig i dag.

Anf. 12 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Som en sista kommentar till vår semantiska debatt vill jag framhålla att jag i varje fall inte vid detta tillfälle har beskyllt utbildningsministern för att komma med ett felaktigt svar. Det handlade om den formella hanteringen av de här frågorna.

Sedan dess har den här debatten i mycket hög grad utvecklats till en substansdebatt och en debatt om principer för lokalradions verksamhet. Det tycker jag har skett på ett mycket glädjande sätt. Inte minst noterar jag det som utbildningsministern sade i sitt senaste inlägg, nämligen att framtiden för lokalradioverksamheten måste vara att man bemödar sig om att vara lo-

kal. Detta är något som jag verkligen hoppas att man tar ad notam inom Sveriges Lokalradio AB och inom Radio Stockholm. Det är precis vad vi också menar. Det är viktigt att lokalradion är lokal. Det mest lokala inom Radio Stockholms verksamhet är utan tvivel Radio Södertälje.

Det vore olyckligt om man lade ner denna verksamhet nu, året innan avtalet skall förnyas. Jag tror, precis som utbildningsministern, att utvecklingsriktningen inte skall vara att lägga ned den lokala verksamhet man har, utan att snarare vidareutveckla den och kanske ha mer av den här typen av lokala sändningar i framtiden än man har haft hittills. Jag noterar med glädje utbildningsministerns stöd för det synsättet. Jag hoppas att det kommer att få vederbörligt genomslag och att vi i det här sammanhanget kan räkna in även utbildningsministern i supporterskaran för Radio Södertälje.

Anf. 13 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Utbildningsministerns kommentarer kring det viktiga folkbildningsarbete som lokalradion utför uppskattar jag mycket. Men jag vill ändå påpeka att det folkbildningsarbete som Radio Södertälje genomför svårligen kan ersättas av Radio Stockholm, som skall tillfredsställa behoven i hela länet, alltså i ytterligare 24 kommuner.

En kommentar beträffande kostnaderna för Radio Södertälje vill jag också göra. Statsrådet sade att södertäljaborna nog lyssnar på Radio Stockholm någon gång också. Jo, det kan förekomma. Men det finns ändå anledning att påpeka att Stockholms län i det här fallet, som i så många andra, får mycket mindre av de gemensamma resurserna än vad som kan vara motiverat med tanke på folkmängden. Radio Stockholm har alltså hälften så stora resurser per invånare som andra lokalradiostationer.

Jag hoppas slutligen att styrelsen för lokalradiobolaget ändå tar intryck av den här debatten och inser den betydelse som Radio Södertälje har för samhörigheten i kommunen och för folkbildningsarbetet i gränstrakterna mellan Stockholms län och Sörmlands län.

Anf. 14 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Angående södertäljebornas kanaler får jag säga att, vare sig man tycker det är bra eller inte, både allmänhet och politiker själva tenderar att överskatta den betydelse som politikers tal har. Det vi har möjlighet att göra här i dag är att tala för vår sak. Det är inte detsamma som att man ingår i en demokratisk beslutsprocess där södertäljeborna har möjlighet att vara med och fatta besluten. Det är någonting annat. Jag tycker fortfarande att det är ett beslut som fattas över huvudet på dem som är mest berörda och utan att de får möjlighet att vara med och påverka.

Statsrådet säger att avsikten är att man skall ha kvar en lokalredaktion i Södertälje. Det stämmer inte med de uppgifter jag har fått. Jag tror säkert att man från Radio Stockholms sida har ambitionen att ha en lokal bevakning, men att just ha en redaktion stationerad i Södertälje och att ha sändningar lokalt över Södertälje är just det som är Radio Södertälje. Det är det hela diskussionen handlar om.

Jag tycker att det är beklagligt att den vällovliga ambitionen att decentralisera beslutsfattandet i det här fallet får som konsekvens att själva verksam-

heten centraliseras. Det är precis vad det handlar om ur Södertäljeperspektiv. Från att ha haft en decentraliserad, väl fungerande verksamhet som fyllt en stor och mycket viktig funktion i kommunens liv dras detta bort och Radio Stockholms verksamhet centraliseras i stället. Då får man mer av det allmänna, som är gemensamt för hela Stockholms län, när det vi egentligen behöver är mer av särskiljande program, som profilerar olika delar av länet och lyfter fram det som är specifikt för dem. Det är en urvattning av kulturen, av de demokratiska processerna och av livsmiljön över huvud taget för södertäljeborna, vilken jag tycker är mycket beklaglig.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1990/91:119 om ökad sysselsättning i Gävleborgs län

Anf. 15 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Karin Starrin har frågat mig om regeringen är beredd att vidta vissa sysselsättningsåtgärder i Gävleborgs län.

Bakgrunden till interpellationen är, enligt frågeställaren, att det under 1980-talet skett en kraftig minskning av antalet arbetstillfällen i länet och att ett ökat antal varsel om permitteringar m.m. inkommit till länsarbetsnämnden under de senaste månaderna.

Jag vill först framhålla, att de tecken på en negativ sysselsättningsutveckling som för närvarande visar sig i hela landet, beror på den kostnadskris, som tillsammans med den internationella konjunkturutvecklingen, hotar att drabba stora delar av det svenska näringslivet. En av regeringens huvuduppgifter är nu därför att bryta denna utveckling. Den generella ekonomiska politiken är därför främst inriktad på detta.

De mer konkreta frågor som Karin Starrin tar upp är främst av regionalpolitisk karaktär.

Riksdagen beslutade under våren 1990, på regeringens förslag, om regionalpolitikens inriktning för 90-talet. I enlighet med vad bland andra Karin Starrin och hennes partikamrater förordat, innebär dessa riktlinjer bl.a. en kraftigt ökad delegering av resurser och ansvar för länens utveckling till länsstyrelserna. Som exempel härpå kan nämnas att anslaget till länsstyrelsen i Gävleborgs län för regionala utvecklingsinsatser sedan budgetåret 1982/83 mer än fyrdubblats, från 16 till 70 milj.kr. innevarande budgetår.

Nyligen beslutade regeringen också att höja det investeringsbelopp med vilket länsstyrelsen kan besluta om lokaliseringsbidrag från 15 till 20 milj.kr.

Detta innebär med andra ord att länsstyrelsen i dag både har resurser och ansvar för att ta itu med en stor del av de frågor som Karin Starrin tar upp.

Enligt uppgifter som jag har fått har också länsstyrelsen på senare tid vidtagit ett flertal åtgärder för att lösa dessa problem.

Vad först gäller frågan om att *skapa nya arbetstillfällen* kan jag nämna att det regionalpolitiska företagsstödet under det senaste budgetåret beräknas medverka till att skapa över 300 nya arbetstillfällen i länet i samband med investeringar på över 150 milj.kr. Härtill kommer att 160 nya arbetstillfällen

under samma tidsperiod beräknas tillkomma genom glesbygdsstödet. Merparten av dessa stöd har beslutats av länsstyrelsen, men även statens industriverk och regeringen har medverkat genom att exempelvis lämna stöd till utflyttning av företag inom den privata tjänste- och servicesektorn från Stockholmsregionen.

De medel som länsstyrelsen för närvarande disponerar för regionalpolitiskt företagsstöd bör också vara tillräckliga för att lämna det stöd som behövs för att alla angelägna projekt skall kunna komma till stånd.

Regeringen har också nyligen beslutat att de allmänna investeringsfonderna skall få användas för investeringar även utanför det regionalpolitiska stödområdet. Detta gynnar de områden i länet som inte ingår i något stödområde och kan därmed bidra till att skapa nya arbetstillfällen.

Beträffande frågan om förstärkta *utbildningsinsatser* är det en av regeringens strategier att utnyttja en eventuell lågkonjuktur till att på olika sätt höja arbetskraftens kompetens. Som exempel kan nämnas att regeringen i budgetpropositionen bl.a. föeslår att ca 8,7 miljarder kr. skall anslås till arbetsmarknadsutbildningen i hela landet under nästa budgetår. Denna kraftfulla satsning torde passa väl in på situationen i Gävleborgs län.

Vad särskilt gäller Gävleborg föreslår regeringen vidare en fortsatt utbyggnad av den nya tvååriga ingenjörsutbildningen i länet. När den inom några år är fullt utbyggd beräknas den omfatta 270 platser.

Ytterligare en nyligen beslutad åtgärd med syfte att höja arbetskraftens kompetens är att de allmänna investeringsfonderna skall få användas även för utbildning.

Även länsstyrelsen prioriterar utbildningsåtgärder. Med medel från anslaget för regionala utvecklingsinsatser, som regeringen ställt till länsstyrelsens förfogande, har under senare år exempelvis en kraftig satsning skett på decentraliserad högskoleutbildning och distansundervisning i länet.

Frågan om kvinnors möjligheter till arbete i mer *otraditionella yrken* måste enligt min mening hanteras inom många olika politikområden. Ett omfattande arbete bedrivs också på länsnivå för att underlätta för kvinnor att delta i förvärvslivet på samma villkor som män. I detta är både länsstyrelsen, länsarbetsnämnden, lantbruksnämnden, utvecklingsfonden och kommunerna engagerade. Som exempel härpå kan jag nämna *att* länsstyrelsen under två år beräknas använda över 3 milj.kr från anslaget för regionala utvecklingsinsatser för olika kvinnoprojekt, *att* länsarbetsnämnden förfogar över närmare 3 milj.kr. för att stödja kursdeltagare som genomgår en otraditionell arbetsmarknadsutbildning, *samt att* utvecklingsfonden har möjlighet att erhålla särskilda resurser för kvinnor som startar företag i stödområdena.

I detta sammanhang bör naturligtvis också nämnas att det inom det regionalpolitiska företagsstödet sedan många år tillbaka finns en regel om könskvotering. Denna innebär att minst 40 % av det antal nya arbetsplatser som tillkommer med hjälp av stödet skall förbehållas vartdera könet. Enligt en nyligen genomförd utvärdering av denna regel, har den bidragit till att bredda arbetsmarknaden för kvinnor i de berörda områdena. Regeringen har också uppdragit åt länsarbetsnämnderna inom stödområdet att utarbeta handlingsplaner för att minska antalet dispenser från könskvoteringsregeln.

Vad slutligen beträffar åtgärder för *nyetablering* av företag m.m. pågår

även i detta sammanhang en mängd olika projekt på både läns- och riksnivå. I botten ligger det småföretagsprogram, som till stor del genomförs av de regionala utvecklingsfonderna. Som ett exempel på en nyligen beslutad åtgärd kan jag nämna det program för att stödja små och medelstora företag, främst underleverantörer, som riksdagen lade fast i juni 1990.

Via arbetsförmedlingarna pågår också en omfattande starta-eget-verksamhet för personer som är eller riskerar att bli arbetslösa. Innevarande budgetår har i hela landet över 100 milj.kr. anslagits för denna verksamhet.

I hela landet är vidare vart sjätte företag som erhåller regionalpolitiskt företagsstöd nyetablerat och tre av fyra företag har mindre än tjugo anställda.

Som jag sade inledningsvis, så är den generella ekonomiska politikens huvuduppgift för närvarande att motverka den kostnadskris som hotar det svenska näringslivet och därmed sysselsättningen, den regionala balansen och landets ekonomiska tillväxt. Bl.a. den nya regionalpolitiken för 90-talet har därför som ett av sina mål att stimulera en god ekonomisk tillväxt genom utveckling av befintligt näringsliv och stöd till nyetableringar.

Regeringen har dessutom i förra veckan i en särskild proposition till riksdagen lagt fram förslag till en fortsatt tillväxtorienterad näringspolitik. Förslagen avser bl.a. kommunikationer, forskning och utveckling samt utbildning.

I propositionen föreslår regeringen också att regionalpolitiskt företagsstöd skall kunna lämnas för att utlokalisera ytterligare verksamheter inom den privata tjänste- och servicesektorn från Stockholmsregionen. Exempel härpå är vissa ideella organisationer och intresseorganisationer.

Många av förslagen i denna tillväxtproposition kommer säkerligen att få betydelse för Gävleborgs län.

Sammanfattningvis visar, enligt min mening, de åtgärder som jag nu nämnt att regeringen arbetar intensivt med de frågor som Karin Starrin tagit upp.

Anf. 16 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret, som är långt och mångordigt. Äntligen får vi ha den här debatten. Jag ställde min interpellation före juluppehållet. Men vi kan tyvärr konstatera att sysselsättningsläget för Gävleborg absolut inte har ändrats åt det bättre hållet under den tid som har gått efter det att jag ställde min interpellation. Tyvärr är det tvärtom.

Svaret är fylligt och mångordigt. Jag kan bara konstatera att det är en redovisning över vad som görs totalt sett. Det är en upprepning av de bestämmelser som vi väl känner till. Det är ingenting nytt i svaret, inga nya besked och inga framåtsyftande löften, som vi så väl behöver nu för Gävleborgs län, för att vi skall få framtidstro. Naturligtvis är det många bra insatser som görs, men de räcker absolut inte. Jag vill direkt ställa en inledande följdfråga till industriminstern: Tycker industriminstern att de här uppräknade åtgärderna räcker i nuvarande läge? Gävleborg är ett fint industrilän och kommer också att vara det framöver – det är jag övertygad om. Stora strukturella förändringar har genomförts under hela 80-talet, utan något speciellt samhällsstöd. Det här gäller inte bara inom industrin utan även inom den offentliga sektorn. Dessa förändringar pågår fortfarande. De är helt enkelt nöd-

vändiga för att man skall kunna behålla sin konkurrenskraft och bli så effektiv som det krävs i dag. Men vi kan konstatera att ungefär 4 000 arbetstillfällen samtidigt försvunnit. Nu sker försämringarna snabbt, speciellt för Hälsinglands del. I dag är 5 200 människor där arbetslösa. Genomsnittssiffran i procent är ungefär 3 %. Det kan vi jämföra med genomsnittet totalt för landet. Vi har vissa kommuner, t.ex. Ljusdal och Ovanåker, där arbetslösheten är en bra bit över 4 %.

Jag håller med industriministern om att den negativa sysselsättningsutvecklingen beror på den felaktigt förda ekonomiska politiken. Här har man inte haft kraft och förmåga att hålla tillbaka inflationen under den långa högkonjunktur som har varit. Det har försämrat möjligheterna för näringslivet att vara konkurrenskraftigt. Industriministern betonar i svaret att man i det nya regionalpolitiska beslutet kraftigt har ökat delegeringen av resurser och ansvar till länsstyrelserna. Men det är precis vad jag vill sätta fingret på, för hur fungerar det i praktiken? Jo, alla de regler som är uppräknade i svaret är direkt knutna till om man tillhör stödområde eller inte.

Jag anser att två åtgärder behöver vidtas direkt beträffande lokaliseringsstöd till länsstyrelserna. Ta steget fullt ut och låt länsstyrelserna få hela ansvaret för hur resurserna skall användas. Ta bort alla förbehåll och bestämmelser, i alla fall tillfälligt i den här speciellt svåra situationen. Länsstyrelsen vet själv bäst, och har den bästa kompetensen, hur man skall få maximal effekt och få fram stimulansåtgärder.

Den andra åtgärden är att länsanslaget måste öka. Jag håller inte med industriministern om att det är tillräckliga resurser, att de räcker mycket väl, som industriministern säger i sitt svar. Jag vet att det har gjorts framställningar där man påpekat att anslaget inte har ökat. Här behövs ytterligare miljoner.

I svaret nämns naturligtvis fina insatser när det gäller ökad beredskap på arbetsmarknadsutbildning. Naturligtvis måste vi också få del av de budgetförstärkningar som det nu har fattats beslut om. Men återigen: det är alldeles för många restriktioner för att pengarna skall komma direkt till de utsatta, de berörda. Ta bort olika restriktioner så att vi kan få de bästa effekterna av insatserna för ökad arbetsmarknadsutbildning. Låt länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna själva få avgöra hur pengarna skall användas. Länsarbetsnämnden har nu presenterat ett mycket intressant paket för Gävleborgs län, där man pekar på olika idéer för hur man skulle kunna få ner arbetslöshetssiffrorna till en normal sysselsättningsnivå. Det begärs 50 miljoner per år under tre år. Man bedömer att det skulle räcka för att vi skall kunna komma ner till normala arbetslöshetssiffror. Då vill jag fråga industriministern: Är industriministern beredd att förenkla reglerna, att ta bort de besvärliga restriktioner som i praktiken til syvende og sidst får effekten att man inte når direkt fram med pengarna?

Anf. 17 HANS LINDBLAD (fp):

Herr talman! Formellt gäller det här främst regionalpolitik, men jag tror att det är viktigt att säga att det inte är där som de stora och viktiga satsningarna för Gävleborgs län kan göras. Hade vi haft den här debatten för några år sedan skulle vi ha sagt: Vi vill ha ett paket, vi vill ha stora satsningar på

just Gävleborgs län. Men nu vet vi att dessa paket lätt hamnar där man har kontakter uppåt, det är egentligen inte fråga om behoven. Det är bra att regionalpolitiken lagts om så att man nu satsar mera på generella åtgärder. Länsanslagen är jättebra. Det finns nu också en växande insikt om att tjänsteproduktionen måste öka – det har att göra med utbildning. Man skall ta till vara den kreativitet som finns ute i länen. Det är också bra med satsningar på kommunikationer.

Regionalpolitiken har, tycker jag, blivit vettigare på det sättet att den skall stimulera det som finns ute i länen, särskilt i de län som långsiktigt har en besvärlig utveckling. Men de problem som är aktuella nu är framför allt andra. Jag måste säga att en sak som är bra för Gävleborgs län är den proposition som kom häromdagen om svensk energipolitik. Den innehöll ett besked som är jättefint för industrin i vårt län, därför att vi har extremt exportberoende industrier, tunga basindustrier och mycket stort elberoende. Snabbavveckling av kärnkraften skulle ha slagit mycket hårt. Så den energipolitiska proposition som kom häromdagen utgjorde ett mycket fint besked för Gävleborgs län.

Jag tycker att industriministern skall ta åt sig en del av äran nu när Sverige skall söka medlemskap i EG. Det är utomordentligt viktigt för ett län som är så exportberoende som Gävleborg. Man kan säga att det är viktigt för hela Sverige, men jämför en region där de flesta människor arbetar inom den offentliga sektorn – den kommun som vi befinner oss i nu – och väldigt få i den konkurrensutsatta sektorn med ett län som vårt. För oss betyder energipolitiken och EG-politiken, naturligtvis också den generella ekonomiska politiken, mycket mera. När vi hade höga marginalskatter som ledde till kraftiga lönestegringar i Sverige för att människorna skulle kunna behålla något efter skatten, slog inflationen på hela landet, men den slog allra tydligast i extremt exportberoende län.

I folkpartiet i Gävleborgs län gjorde vi en studie som kom ut 1985. Byggforskaren Kurt Wickman hjälpte oss. Det var svårt för honom att föra ut budskapet, för vad han sade i rapporten var att det skulle bli brist på arbetskraft de närmaste åren, i ett läge då vi upplevde att Gävleborg hade bland den högsta arbetslösheten i landet 1985. Då skulle vi alltså gå ut och säga att det blir brist på arbetskraft. Men det var precis så det blev. Även våra industrier drabbades av att kunna sälja på världsmarknaden men att inte kunna dra till sig tillräckligt med arbetskraft, i ett län där vi hade de högsta sjukskrivningarna i landet och ett mycket stort antal förtidspensioneringar. Därför är skattereformen viktig för hela landet men särskilt viktig för konkurrensutsatta län.

Kurt Wickmans studie omfattade åren 1968–1982. Erfarenheterna visade att när konjunkturen i Sverige går upp eller ner 1 %, så hade det varit 1,6 % i Gävleborgs län. Det var ett erfarenhetsvärde. Vi vet inte om det är högre eller lägre nu, men vi har alltså, som Karin Starrin sade, redan nu 3 % arbetslöshet i Gävleborgs län. Skulle arbetslösheten i Sverige gå upp med 2 % är det sannolikt att den skulle öka med mellan 3 och 3,5 % i vårt län. Varför det? Jo, därför att en så stor del av de sysselsatta i vårt län finns inom industrier som verkar inom den konkurrensutsatta sektorn, inte tjänstemän inom byråkratin, den offentliga sektorn eller industrier som har varit skyddade på

en hemmamarknad. Därför är de väsentligaste insatserna för Gävleborgs län insatser för inflationsbekämpning, energipolitik och EG-politik. Här hälsar jag regeringen välkommen. Det är dessa som är de stora och viktiga insatserna. Dessutom behövs alltid regionalpolitik, men vi skall inte tro att regionalpolitiken kan lösa konjunkturproblem, utan där krävs en långsiktig utbyggnad. Ett sådant län som vårt är framför allt betjänt av att det förs sådan ekonomisk politik att landet kan slå vakt om sin konkurrenskraft.

Jag har alltså inte invändningar mot vad industriministern sade, men jag tycker att industriministern skulle ha poängterat sin roll på energiområdet, för det är väl så viktigt för vårt län.

Anf. 18 IRIS MÅRTENSSON (s):

Herr talman! Industriminister Rune Molin ger i sitt interpellationssvar till Karin Starrin en rad exempel på positiva och målmedvetna satsningar och projekt i Gävleborgs län. För mig är detta hoppingivande. Sanningen är den att vi gävleborgare har stora möjligheter att positivt påverka utvecklingen i vårt län.

Jag vill passa på att ge några konkreta exempel på vad vi gör i Gävleborg och vad vi kan göra.

Under 1989 har länsstyrelsen tillsammans med länsmyndigheter, organisationer och näringsliv arbetat fram en samlad länsstrategi. Vi skall satsa på en utvecklad arbetsmarknad och på utökade insatser på utbildningsområdet. Förhoppningen är att vi med gemensamma krafter och ökad samverkan får en positiv utveckling av länet. Genom konkreta åtgärder skall vi fullfölja de delar i länsstrategin som rör det arbetsmarknadspolitiska området. Ytterligare kraftfulla insatser behöver självfallet också vidtas inom andra politikområden för att man skall kunna uppnå full effekt på utveckling och sysselsättning.

Länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna har goda erfarenheter från genomförda och pågående samverkansprojekt, där samordning av resurserna personellt och ekonomiskt har kunnat ske. Med förhållandevis små medel kan ett gynnsamt utvecklingsklimat erhållas i lokala projektgrupper.

Ett exempel på åtgärdsförslag från genomförda projekt är Tvillingprojektet. Det avslutades i juli 1989 och var ett samverkansprojekt mellan Söderhamns och Järfälla kommuner. Ett annat är Hovalanprojektet, som avslutades den 30 juni 1989. Det var ett samverkansprojekt mellan Hovalan och Hofors kommuner, Ovako Steel, länsstyrelsen och arbetsförmedlingen.

Ett tredje är Norrhälsingeprojektet, som skall pågå till den 30 juni 1991. Det gäller företags- och utbildningsinsatser i Hudiksvall, Ljusdal och Nordanstigs kommuner.

Herr talman! Erfarenheter av dessa projekt och andra liknande projekt är mycket goda. Det är nu nödvändigt att behålla uppnådda effekter och stimulera till ytterligare insatser. Det är särskilt viktigt i en vikande konjunktur. Vi har alla möjligheter att ta vara på och utveckla våra projekt. Idéer saknas inte. Men det är klart att vi behöver regeringens stöd i många projekt. Exempel på nya aktuella projekt är:

– Kompetensutveckling i företag – konkreta ansökningar finns inlämnade

till länsarbetsnämnden från sex företag. Samtliga ansökningar är väl genomarbetade och motiverade för genomförande.
– Utlokalisering av sysselsättning från Stockholm/Uppsalaregionen – fortsatta insatser för att stimulera fler tjänsteföretag att etablera verksamhet i länet.
– Lokal satsning och utveckling av de centralt utarbetade branschprogrammen – en lokal mobilisering krävs för att få önskad effekt och uthållighet i programmen.
– Medverka i utvecklingen av lokala kunskapsföretag – ett exempel är Alfta rehabiliteringscenter som har en stor utvecklingspotential.
– Stimulera företagen till vidareförädling av produkterna – t.ex. inom trä- och pappersmassaindustrin – och utveckla en träteknikcentral med nya samarbetsformer mellan företag inom träindustriområdet.

Herr talman! I våras beslutade riksdagen om regionalpolitikens inriktning för 90-talet. Beslutet innebar en delegering av resurser och ansvar för länens utveckling till länsstyrelserna. Anslaget till länsstyrelsen i Gävleborgs län för regionala utvecklingsinsatser har mer än fyrdubblats sedan budgetåret 1982/83, från 16 till 70 milj.kr.

Länet har fått ökade resurser och befogenheter samt utökat ansvar för utvecklingen. Det kommer till stor del an på oss själva att inte bara se hindren för utveckling utan att också se möjligheterna.

I morse kunde vi höra på radion om Söderhamns utvecklingscenter. Jag tycker att vi skall passa på att ge Söderhamns kommun en eloge för vad den har kommit fram till. Det visar sig att man med förenade krafter kan få en positiv utveckling i kommunen.

Herr talman! Vi socialdemokrater har i motioner till riksdagen och på annat sätt tagit upp situationen i vårt län. Vi har bl.a. motionerat om utlokalisering av statliga myndigheter, utbyggnad av utbildningscentra, ökat stöd till linodling m.m.

Herr talman! Jag vill avsluta med att peka på en mycket viktig förutsättning för en regions utveckling, infrastrukturen. Det gäller framför allt satsning på vägar och järnvägar. I den tillväxtproposition som regeringen nyligen presenterat har man föreslagit kraftiga satsningar i vårt län, som kommer att bidra till en gynnsam utveckling av länets näringsliv och därmed främja sysselsättningen. Det föreslås en kraftig upprustning av norra stambanan, som går genom länet, för att i första hand snabba upp godstrafiken. Men därigenom kan man också snabba upp persontrafiken. Det föreslås en tidigareläggning av snabbtågsutbyggnaden på ostkustbanan upp till Sundsvall, vilket även det är en miljardinvestering. Man skapar ekonomiskt utrymme genom infrastrukturfonden för upprustning av E 4 mellan Söderhamn och Hudiksvall, utan att andra vägobjekt som finns i den ordinarie riksvägsplanen behöver stå tillbaka. På detta sätt tillförs länet 300–400 miljoner ytterligare för väginvesteringar under 90-talet.

Herr talman! Det var litet grand av det positiva, men jag anser att man själv måste hjälpa till rätt mycket inom ett län och en kommun för att få en så positiv utveckling som möjligt.

Anf. 19 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! När man hört dessa tre talare kommer man inte ifrån reflexionen att det är ganska stora skillnader i hur de lägger upp argumentationen. Hans Lindblad och Iris Mårtensson ser mer de ekonomisk-politiska åtgärderna och de egna initiativen som centrala för utvecklingen. Det tycker jag är den inriktning som borde gälla nu och framöver på 90-talet. Karin Starrin lever kvar i den gamla inställningen att det gäller att åka till Stockholm och att stå i riksdagens talarstol och kräva löften och besked. Nej, Karin Starrin, sätt i gång en del projekt av det slag som Iris Mårtensson var inne på och diskutera hur vi generellt skall kunna stimulera den ekonomiska utvecklingen i landet. Då tror jag att man kommer på idéer som lyfter fram också de delar av landet som kan ha det besvärligt på grund av lågkonjunktur och kostnadskris.

Det är självklart, att om vi skall kunna få en bra ekonomisk utveckling i landet med tillväxt och full sysselsättning, krävs målmedveten ekonomisk politik som gör att man får ner inflationen och främjar tillväxten. Regeringen har sökt stöd för en sådan ekonomisk politik under den gångna valperioden. Det har inte varit så lätt att få förståelse för de åtgärder som har varit nödvändiga när sysselsättningen har varit full och t.o.m. överfull i vissa områden och när det har varit lätt att få löneökningar och få arbete. Regeringen har ofta haft svårt att få opinionen bakom sig. Det har också varit svårt att få riksdagens majoritet bakom förslagen. Regeringen tog initiativ till att strama upp den ekonomiska politiken 1989 med förslag till en tillfällig momshöjning för att komma åt överhettningen. Det var inte precis någon kö för att medverka till att lösa problemen. Sedan blev det en lösning tillsammans med centerpartiet. Det var i och för sig bra, men det var inte tillräckligt för att komma åt problemen.

1990 gick regeringen med sitt förslag om olika stopp till riksdagen, det s.k. stoppaketet. Det var ingen som ville ställa upp då heller, utan regeringen fick uppleva en regeringskris. Därefter blev det en överenskommelse med folkpartiet. Så det är inte så enkelt att driva den ekonomiska politiken och komma åt de problem som jag pekat på – kostnadsproblemen. Det krävs en medverkan och samverkan i parlamentet för att lösa den typen av problem. Men viljan till samverkan har inte funnits i tillräcklig utsträckning. Därför har vi fått dessa problem.

Men vi i regeringen har inte gett upp därför att det inte har varit möjligt att få tillräckligt gehör i riksdagen, utan vi har målmedvetet jobbat med dessa frågor. Och vi har gjort en hel del. Bl.a. redovisade vi i en skrivelse till riksdagen en lång rad olika projekt för att komma åt problemen. Vi har lagt fram en budget i början av året som har haft den effekten att räntorna i dag är bortemot 2 % lägre än när vi lade fram budgeten. Valutaströmmarna har också vänt hemåt, och börsen är optimistisk igen. Vi har även fått optimistiska tongångar från näringslivet. Till detta kommer att vi har lagt fram en tilläggsproposition med gigantiska investeringar som gäller satsningar på utbildning, på småföretagen, på forskning, osv. Vi har också lagt fram energipropositionen, som jag naturligtvis skulle ha nämnt i svaret. Problemet är att svaret utarbetades i början av januari, innan vi hade kommit så långt som

till en överenskommelse. Men denna har naturligtvis stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen och för företagen i Gävleborg.

I grunden måste vi alltså ha en ekonomisk politik som innebär att man tar tag i de stora problemen. Vi måste ha en näringspolitik som innebär att man löser de mer generella problemen, t.ex. transporter, kommunikationer av olika slag, utbildning, forskning, energi, osv. Och i detta sammanhang anser jag att vi driver en ganska offensiv politik, ibland tillsammans med andra partier, vilket jag tycker är positivt.

Ovanpå detta måste regionalpolitiken tas in. Men regionalpolitiken är inte något som vi utformar från Stockholm eller från riksdagen. Här i Stockholm kan vi ge basen för verksamheten som sedan måste bedrivas ute i länen, och initiativ måste tas där. Den nya inriktningen av regionalpolitiken har inneburit en decentralisering. Ansvaret har lagts över på länsstyrelserna att ta initiativ för att få i gång olika aktiviteter i länen för att lösa de problem av infrastrukturkaraktär men också när det gäller olika företagsetableringar som finns där. I detta sammanhang har jag vid sammanträffanden med landshövdingarna sagt: Det är ni tillsammans med länsstyrelserna som skall ta initiativet och driva dessa frågor. Det är ni som skall se till att stimulera. Kom inte hit till Stockholm och kräv att regeringen skall göra detta, utan gör detta själva, så skall vi försöka hjälpa till att skaffa fram de resurser som behövs. Det är beskedet. Så fungerar det nu ute i länen. Man tillsätter grupper för speciella problem, och man jobbar intensivt. Det gäller också Gävleborg. Jag har sett Gävleborgs plan. Det gäller att ta fram projekten. Det är det som är det viktiga.

Anf. 20 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Det är klart att jag helt och hållet håller med industriministern om att vi måste ha en stabil ekonomisk politik för att över huvud taget kunna få fart på näringslivet och alla marknadskrafter omkring näringslivet. Det är A och O. Detta ställer vi från centerns sida oss helt och hållet bakom.

Det är klart att vi måste ha en regionalpolitik som har som målsättning att alla delar av landet skall ha samma förutsättningar att utvecklas. För detta behövs generella riktlinjer.

Det är klart att industriministern kan ana en helt annan uppläggning i mitt debattinlägg än i mina länskollegers. Jag vill använda min tid så effektivt som möjligt. Men jag kan naturligtvis stryka under att det i dag vidtas en hel del bra åtgärder även i vårt län. Jag har en hel del kontakter med olika näringslivsmänniskor ute i kommunerna, och det jobbas febrilt och intensivt för att stimulera och skapa framtidstro. Men i dagsläget räcker inte detta. Jag skulle gärna vilja veta om industriministern har någon synpunkt på precis det som jag i mitt debattinlägg trycker på, nämligen att vi skall släppa bindningen till Stockholm. Vi skall inte behöva åka direkt till Stockholm för att be om olika saker. Ge länsstyrelserna, länsmyndigheterna och de människor som i kommunerna arbetar med att få i gång sysselsättning friare händer att använda anslagen! Det är precis det som jag menar är så viktigt, så att man slipper hela denna uppbindning till Stockholm.

Jag kan naturligtvis instämma i att alla värdefulla projekt som Iris Mårtensson räknar upp är enormt betydelsefulla och borde vara riktmärken.

Men om vi tittar närmare på dem handlar det om projekt som i dag bedrivs i de stödområden som vi har i vårt län. Ta bort dessa olika restriktioner och bestämmelser uppifrån! Låt pengarna arbeta underifrån! Då är jag övertygad om att de får den största effekten.

Jag skulle vilja ha en reflexion från industriministern om huruvida han tänker göra något åt den framställning som t.ex. de tre hälsingekommunerna har gjort om att bestämmelserna uppifrån måste upphöra, alltså att man tillfälligt placerar dessa kommuner i stödområdet.

Anf. 21 HANS LINDBLAD (fp):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att säga att det inte är någon nedgradering av regionalpolitiken när man säger att den inte är det avgörande. Den skall naturligtvis bedömas på sina villkor. Men om vi går tillbaka till de s.k. hembygdens dagar kommer vi ihåg hur vi har stått i kö till talarstolen för att säga att vi vill ha det ena och det andra. Men det avgörande är om det finns några pengar till regionalpolitiken. Regionalpolitiken är alltså viktig, men den är marginell jämförd med annat. Men det är mycket lättare att tala om den, eftersom den är påtaglig. Annars skulle naturligtvis de exportberoende länen ta i mycket kraftigt och säga att de vill ha en annan skattepolitik. Har man en marginalskatt som leder till att svenska löntagare måste få 7–8 % nominellt i ökad lön för att efter skatt ha 1 % mer, medan man i dåvarande Västtyskland klarade detta med 3 % i ökad lön, är det klart att detta är en orimlig situation för svenskt näringsliv.

Egentligen skulle vi som kommer från de exportberoende länen ha varit mycket mer aktiva än andra. Många i denna region skulle förmodligen ha föredragit det gamla skattesystemet, då det gällde att låna så mycket som möjligt och köpa fastigheter som sedan steg i värde. Det var väldigt många människor som tjänade på det gamla systemet. Men som utvecklingskraft är skattereformen oerhört viktig. Om man inte hade genomfört den skulle det ha skett en utslagning av mycket stora delar av svensk exportindustri.

I vårt län avsätts 85–90 % av de stora företagens produktion på världsmarknaden. För vissa företag, t.ex. Sandvik och massaindustrin, är dessa siffror ännu större, och avsättningen på hemmamarknaden är oerhört liten. Konkurrenskraften för dessa företag är alltså helt avgörande. Jag tror att skattereformen är avgörande. Rune Molin försökte bolla tillbaka och frågade: Vad har ni gjort under 1989? Jag kan i så fall bolla tillbaka ytterligare ett år, till 1988, men det skall jag inte göra. Opinionsbilden visar att de som drabbas av en hög kostnadsutveckling är de människor som jobbar i län med konkurrensutsatta branscher. Det är de som får betala priset. Jag tror att man skall tänka litet grand på att det är dessa människor som nu slås ut. En del av dem som förlorar jobben i Gävleborg och i andra län gör det på grund av den ekonomiska politiken under 80-talet. Det positiva är att det ändå har skett ett antal trendbrott. Men tänk om detta hade skett ett antal år tidigare. Nu kommer Sverige sannolikt, som enda västliga industriland, att få en produktionsminskning under innevarande år. Det är vi alltså ensamma om. Och Gävleborg är alltså ett län som skulle ha blivit stöttat av en sådan förändring av den ekonomiska politiken.

Jag tror emellertid att många riksdagsmän kan ta åt sig när jag säger att

det är lättare att tala om regionalpolitiken än om detta. Regionalpolitiken har haussats upp på ett sådant sätt att den aldrig har kunnat infria förväntningarna. På samma sätt talar vi ofta om utvecklingsfonderna på ett sätt som gör att de aldrig kommer att motsvara förväntningarna. Varje sak har alltså sin roll. Och regionalpolitiken är viktig, men den är icke avgörande för vad som händer i våra län, utan det är den allmänna ekonomiska politiken, och energipolitiken hör dit.

Anf. 22 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Det är naturligtvis riktigt som Hans Lindblad säger att den generella politiken är avgörande för den ekonomiska utvecklingen i olika delar av landet, dvs. den ekonomiska politiken, näringspolitiken men också alla andra infrastrukturområden, hur man fördelar utbildningsresurser runt om i landet, hur man fördelar högskoleresurser och forskningsresurser. Detta har en enorm betydelse för utvecklingen. Därför är regionalpolitiken i dag i större utsträckning än tidigare inriktad på dessa områden. De 2 miljarder kronor som finns till regionalpolitiskt stöd är så att säga grädden på moset, och de är naturligtvis oerhört viktiga. Men det avgörande för utvecklingen i olika delar av landet är hur transporter, kommunikationer, telesystem, högskolor, utbildning, energi osv. fungerar. Det är det som är det grundläggande för utvecklingen. Även många andra frågor är naturligtvis viktiga. Skattereformen är viktig. Denna skatteomläggning, som betyder att man nu satsar på arbete, sparande och framtidsinvesteringar i stället för på spekulation, är naturligtvis oerhört viktig.

Det är inte riktigt sant att vi har haft så stora problem med tillväxten under 80-talet. I Sverige har vi haft en tillväxt på ungefär 2 % sedan 1982. Det är faktiskt jämförbart med tillväxten i de allra flesta industriländer i Västeuropa, t.ex. Tyskland. Nu har vi, på grund av de höga kostnader som vi, i förhållande till andra länder, har haft och på grund av inflationen, kommit i en situation då det är svårt att få tillväxt framöver. Detta måste vi komma till rätta med. Utan tillväxt kan vi nämligen inte heller klara av de regionala problemen. Då kan vi inte göra de satsningar som är nödvändiga, inte genomföra de reformer som är önskvärda och inte heller åstadkomma de reallöneökningar som eftersträvas.

Till Karin Starrin vill jag säga att jag tror att regionalpolitiken mår bra av en decentralisering. Jag har medverkat till detta bl.a. genom den proposition som lades fram för riksdagen i fjol. Den innebar att vi decentraliserade en hel del av besluten till länsnivå och ökade frihetsgraden för länsstyrelserna att fatta beslut och använda sina medel. Vi tar i år i budgetpropositionen ett nytt steg när vi ökar företagsstödet från 15 till 20 miljoner. Jag är inte främmande för att vi även kan gå vidare.

Jag tycker emellertid att vi skall ta detta litet pö om pö och skaffa oss erfarenheter och utvärdera dem för att se att man också lever upp till de målsättningar som vi har när det gäller regionalpolitiken. Jag vill inte hamna i den situationen att vi får en väldig diskussion om huruvida vi använder dessa medel på ett riktigt sätt. Låt oss successivt pröva detta. Om det visar sig att man hanterar detta på ett bättre sätt, som jag hoppas och tror, då kan vi gå vidare i den avreglering som det handlar om och ge länsstyrelserna större inflytande

och ansvar över besluten. Nu tror jag inte att det är så förskräckligt många beslut som går vidare till industriverket och regeringen. Det handlar om de mycket stora investeringarna, och de är inte så många, utan de allra flesta besluten fattas faktiskt ute på länsstyrelserna. T.ex. det infrastrukturstöd som gäller det inre stödområdet handhas av de tre länsstyrelserna uppe i norr. Det skulle tidigare ha legat direkt på regeringen, det är jag ganska övertygad om. Vi går alltså den vägen, men låt oss ta detta pö om pö och utvärdera vad som sker. Det uppdraget har industriverket.

Jag anser att man också måste se vad som händer ute i bygderna, och man kan lyssna på vad som redovisas i massmedia. Det har varit en serie inslag i Ekot och även i TV där man har beskrivit situationen i olika delar av landet. Häromkvällen konstaterade man i TV, jag tror att det var i Aktuellt, att man uppe i Norrbotten, genom den regionalpolitik som har bedrivits, har en helt annan situation nu när lågkonjunkturen kommer med mycket mer robusta och solida företag och en annan inställning till hur man skall lösa sina problem än tidigare, då man använde Karin Starrins metod att springa till Stockholm och begära stöd och hjälp. Där har man kommit underfund med att man kan göra en hel del själva, vilket jag tycker är bra. Jag hoppas att detta sprider sig också till Karin Starrin.

Man har också beskrivit situationen i Hälsingland, bl.a. problemen i Ovanåker med stora varsel. I morse var det även ett reportage från Söderhamn, där man också visade hur man där radikalt har ändrat sin situation tack vare en kommunledning som tillsammans med länet har jobbat intensivt för att bredda sitt näringsliv med många små företag, vilket nu leder till att man från arbetsförmedlingen kan säga att man har en helt annan situation nu än för några år sedan. Det var intervjuer med småföretagare som beskrev den positiva näringslivsmiljö som har kommit till Söderhamn på grund av dessa lokala initiativ och denna vilja att lösa problemen lokalt. Ta med detta hem till Hälsingland och även till andra delar!

Anf. 23 KARIN STARRIN (c):

Herr talman! Återigen vill jag understryka att vi inte har några delade uppfattningar om vikten av att vi har en stabil ekonomisk utveckling för hela landet. Detta måste ligga i botten. Detta måste vara A och O för alla diskussioner som vi för.

Vi är också överens om att vi behöver en aktiv och offensiv regionalpolitik. Vi från centerns sida accepterar inte att anslagen reduceras. Vi säger naturligtvis att det behövs olika kombinationer av olika infrastruktursatsningar. Vi behöver olika jämställda insatser för att flera delar av hela vårt land skall kunna ha samma förutsättningar att utvecklas vidare. I detta sammanhang är vi alltså överens.

Jag kan också konstatera att jag är överens med industriministern när det gäller att vi inte skall behöva springa till Stockholm för att tigga pengar. Det är precis det som jag är ute efter och som jag vill peka på är skillnaden när det gäller hur vi nu har sett möjligheterna för Söderhamn kontra Ovanåker att utvecklas. Eftersom industriministern nu tar upp dessa kommuner och jämför dem vill jag också gärna göra det. Jag kommer från Ovanåker, och jag är mycket väl förtrogen med hur situationen ser ut där. Skillnaden är ju

att Söderhamn kan räkna med regionalpolitiskt stöd på grund av stödområdesbestämmelserna. Det kan man inte göra i Ovanåker. Det är detta som just nu hämmar utvecklingen för Ovanåkers del.

Det finns en enorm företagaranda, investeringsvilja och envishet i dessa delar av Hälsingland. Men nu räcker detta inte längre, utan nu behövs det stimulansåtgärder för att komma i gång med småföretagandet. Det finns många olika fina idéer och förslag, men ränteläget just nu och bankernas ovilja att låna ut riskvilligt kapital i kombination med kostnadsutvecklingen totalt sett gör att det är svårt för en småföretagare, för en enmansföretagare, att starta nya verksamheter i dag. Min fråga blir återigen: Är industriministern inte beredd att gå längre när det gäller att ta bort alla bestämmelser och restriktioner som är förknippade just med lokaliseringsstödet när det gäller möjligheterna till regionalpolitisk utveckling? Det är precis detta jag vill. Jag är övertygad om att industriministern då inte behöver få några ytterligare besök av uppvaktande kommunalråd från vårt län.

Anf. 24 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Jag sade tidigare i mitt inlägg att jag framöver, när vi har utvärderat vad som händer med denna decentralisering, ser ytterligare möjligheter att gå vidare om detta visar sig vara positivt. Det är det besked som jag för dagen kan lämna.

Vi gjorde en stödområdesindelning i fjol. Men vi har också möjligheter att tillfälligt placera kommuner eller församlingar i stödområde. Jag svarade den delegation från Hälsingland som besökte mig för ett tag sedan att vi gör sådana genomgångar ett par gånger om året när vi har fått nytt underlag för att göra bedömningar. Det finns vissa kriterier för att placera in ett område i stödområdet. Fram på vårkanten får vi ett sådant underlag. Då kommer vi att ta ställning till alla olika önskemål som finns om inplacering i stödområde. Det får vi göra utifrån kriterier som gör att vi också kan försvara de olika besluten. I detta sammanhang kommer dessa önskemål att prövas. Då får vi se hur det går.

Andre vice talmannen anmälde att Karin Starrin anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1990/91:127 om regeringen och storindustrin

Anf. 25 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Lars Norberg har frågat statsministern om regeringen är storindustrins gisslan och om regeringen verkligen styr landet enligt regeringsformen.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Bakgrunden till interpellationen är ett referat av en intervju i en fransk affärstidning med en svensk företagsledare. Denne skulle bl.a. ha uttalat att

kärnkraften inte kommer att avvecklas beroende på att en avveckling skulle skada skogsindustrins intressen.

Jag avser inte att kommentera dessa uttalanden.

Beträffande frågan om kärnkraftens avveckling erinrar jag om att riksdagen år 1980 angav att det bör slås fast att den sista kärnkraftsreaktorn i Sverige skall stängas senast år 2010.

Omställningen av energisystemet förutsätter kraftfulla insatser både för energihushållning och för införande av ny, miljövänlig elproduktionsteknik. En överenskommelse har nyligen träffats mellan socialdemokraterna, folkpartiet liberalerna och centerpartiet i syfte att skapa ett underlag för långsiktigt hållbara politiska beslut om energipolitiken. Överenskommelsen utgör grunden för den proposition om energipolitiken som regeringen nu har lagt fram för riksdagen.

Jag hoppas att regeringens förslag till konkreta åtgärder på energiområdet kan vinna anslutning också från de andra riksdagspartierna.

Anf. 26 LARS NORBERG (mp):

Herr talman! Jag har ställt en fråga till statsministern med rubriken "Vem styr landet?". Denna rubrik har kammarkansliet utan samråd med mig ändrat till "om regeringen och storindustrin". Formuleringen "Vem styr landet?" sammanfattar bättre innehållet i min interpellation.

Min fråga till statsministern gällde om regeringen utsätts för otillbörliga påtryckningar från storindustrin i sin myndighetsutövning. Det gäller främst de fyra ämnen som tagits upp i en av mig citerad intervju med chefen för STORA, Bo Berggren, som införts i tidningen Ny Teknik, 50/1990.

De ämnen som Bo Berggren nämner är: kärnkraften, arbetsgivaravgifterna, skatterna och EG-medlemskapet. Han påstår att regeringen är storindustrins gisslan. Jag har i det sammanhanget hänvisat till regeringsformen 1:6. "Regeringen styr riket", som därigenom råkar i fara.

Statsministern har nu överlåtit till industriministern att besvara frågan. Industriministern anger i svaret inget motiv för detta överlåtande. Och jag hade ingen aning om att industriministern svarade för regeringens totala politik när det gäller regeringsformen 1:6 eller när det gäller EG-anslutning, skatter arbetsgivaravgifter och kärnkraft.

Industriministern avstår totalt från att kommentera citatet av Bo Berggren. Det betyder att regeringen inte på något sätt besvarar mina frågor. Jag kan därför inte som brukligt är tacka industriministern för svaret, eftersom inget svar ges. Däremot vill jag givetvis uttala min uppskattning över industriministerns närvaro och att industriministern ställt i utsikt att också närvara vid remitteringen av energipropositionen senare i dag. Då hoppas jag också få tillfälle att något diskutera kärnkraftsavvecklingen som industriministern tar upp i sitt svar.

Statsministern och industriministerns vägran att beröra frågan om regeringen är storindustrins gisslan är emellertid oroande. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att man finner frågorna obehagliga. Och det ökar ju misstankarna att det förekommer utpressning i form av hot av typen: "Om inte regeringen anpassar svensk politik till EGs praxis på arbetsrättens, valutapolitikens, socialpolitikens, skattepolitikens och energipolitikens områden, så

upphör vi med investeringar i Sverige och flyttar huvudkontoren och forskningen till EG." Man kan misstänka att sådana hot framställts.

Som jag anger i min interpellation föreligger det förutom Bo Berggrens uttalande också andra indicier på att utpressning förekommer. Det är svårt att utöver indicier belägga att så är fallet, eftersom utpressare inte brukar lämna några dokument efter sig. Men regeringens totala svarslöshet när det gäller min fråga blir ytterligare ett indicium.

Regeringens totala principlöshet när det gäller energiskatter – senast dokumenterad i energipropositionen och när det gäller utsläppsavgifter dokumenterad i miljöpropositionen – blir ytterligare indicier på att det är industrin som styr politiken på både energiområdet och miljöområdet. Vill industriministern anföra energipropositionen som ett bevis på att påtryckningar under hot från storindustrin inte förekommer?

Anf. 27 PAUL CISZUK (mp):

Herr talman! Frånvaron av svar i denna interpellationsdebatt och frånvaron av någon dementi gör ju en människa alltmera orolig. Vi är väl många som länge misstänkt att det egentligen är storföretag som styr detta land, inte bara svenska storföretag, utan transnationella företag.

När man varit litet verksam inom försvarsområdet har man sett en del egendomligheter som hopar sig undan för undan. Se bara på detta stora JAS-projekt som beslutades i en helt annan säkerhetspolitisk situation för över tio år sedan. Det rullas vidare och vidare. Det tillskjuts pengar fast projektet egentligen är helt irrelevant nu. Får man inte pengarna direkt till beställningarna, så får man det till haverikostnader, eller till ett civilt flygplan eller till en vansinnig fabrik i Malmö.

Det gick litet dåligt för Bofors efter smuggelaffären. Det blev ingen mera order från Indien. Då beställde regeringen förra året en massa haubitsar från Bofors, som inte ens ÖB ville ha. Det är klart, fick han dem så får han väl försöka använda dem på något sätt, men det var försvarsindustrin som ville ha jobb.

Krisen inom försvaret framställs officiellt i betänkanden. Det har tillsatts en särskild grupp som skulle handha just försvarsindustrins problem. Det är så stora problem att hålla försvarsindustrin i gång att vi inte har råd med den allmänna värnplikten.

Det var ytterligare några indicier på att det är storindustrin som styr här i landet. Och industriministern har inte dementerat. Man känner sig beklämd.

Vad skall vi göra åt det? Från miljöpartiets sida har vi hela tiden jobbat för att få ett småskaligare näringsliv. Det är det enda sättet att bryta storindustrins makt. Men det är kanske skönt för regeringen att inte ha så stor makt.

Anf. 28 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! De insinuationer som görs av Lars Norberg och Paul Ciszuk saknar all grund. Jag har ingen anledning att gå in i en debatt som förs på den nivån, och som är ett desperat miljöpartis sätt att försöka få uppmärksamhet i massmedia.

Anf. 29 LARS NORBERG (mp):

Herr talman! Jag har svårt att förstå att detta är ett exempel på en desperat debatt. Däremot tycker jag att när företrädaren för en av Sveriges största exportindustrier uttalar sig, så kan man förmoda att han har skäl att göra det. Men det är ju möjligt att han är ute och far med osanning, och i så fall tycker jag regeringen borde dementera detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Remissdebatt

Föredrogs proposition 1990/91:88 Energipolitiken.

Anf. 30 LARS NORBERG (mp):

Herr talman! Det gläder oss att industriministern har velat ställa upp för att diskutera energipropositionen i en remissdebatt. Det ter sig för oss miljöpartister betydligt mer meningsfullt att debattera regeringens förslag före utskottsbehandlingen innan partierna har låst fast sig vid sina majoritets- eller minoritetsståndpunkter.

I detta speciella fall är väl dock manöverutrymmet här i riksdagen ytterligt begränsat med hänsyn till att propositionen är resultatet av trepartiöverläggningar bakom lykta dörrar. Jag föreställer mig att de tre parterna måste röra sig ytterligt försiktigt, som på nyfrusen is, annars är det lätt hänt att någon trampar igenom. Det räcker inte med en diskussion med Rune Molin. Vi behöver uppenbarligen också ha med de andra två stallbröderna, folkpartiet och centern i debatten.

En trepartiuppgörelse är givetvis en kompromiss. Kompromisser kan vara av olika slag. De kan vara kreativa och framåtsyftande, men de kan också präglas av handlingsförlamning och försök att sopa problemen under mattan.

Vi miljöpartister söker alltid bedöma politiken med hänsyn till miljöns och solidaritetens långsiktiga behov. Utifrån de utgångspunkterna måste vi tyvärr beteckna denna kompromiss som ett försök att sopa problemen under mattan.

I själva verket innebär den att målet, kärnkraftsavveckling till år 2010, uppges. Men typiskt nog för politikers sätt att tala med kluven tunga så påstår regeringen i propositionen att målet står fast. Detta är inte trovärdigt.

I propositionen föreslås 750 miljoner per år till omställning av energisystemet i en mer miljövänlig riktning och för att ge underlag att avskaffa kärnkraften. Detta är otillräckligt om man vill avveckla till år 2010. Dessutom är en del av förslagen kontraproduktiva.

Men framför allt är utgångspunkten för propositionen felaktig. Vad som borde vara utgångspunkten är följande.

Vi har i svensk energipolitik fyra dominerande problem: uran, kol, olja och fossilgas. De svarar för ca 74 % av landets energitillförsel (räknat enligt FNs metod). Dessa energislag är problemen, de måste elimineras medelst

icke problematiska energislag, dvs. energieffektivitet, biobränslen, solenergi, vindenergi och annan inhemsk, förnybar energi.

Många människor i detta land och kanske även i denna kammare föreställer sig att det är de förnybara energikällorna som är problemet. Det är fel. Det är uran, kol, olja och fossilgas som är problemen. De är ändliga, de är miljöförstörande, de är otrygga, de är storskaliga, det kan ingen ifrågasätta.

Om regeringen haft den utgångspunkten hade mycket sett annorlunda ut.

Då hade man inte försämrat biobränslenas konkurrenskraft i kraftvärmeverk. I stället hade man genomfört en enkel och rättvis energi- och miljöskatt: alla användare av viss energiråvara betalar samma skatt. Uranenergi beläggs med samma skatt per kWh bränsle som kol. Biobränslena hade befriats från moms. Elskatten hade avskaffats. Allt detta är förslag som miljöpartiet upprepat i varje energimotion.

Då hade bidragen till solvärmeanläggningar varit minst fem gånger större: 50 miljoner/år.

Då hade bidragen till vindkraft varit tio gånger större: 500 miljoner/år.

Då hade bidragen till energieffektivisering inom industrin varit 500 miljoner/år.

Då hade bidragen till biobränsleanläggningar också varit 500 miljoner/år.

Då hade bidragen till effektivisering och hushållning inom den s.k. övrigsektorn också varit 500 miljoner/år.

Då hade regeringen i sitt infrastrukturprogram satsat 70 % på de miljövänliga transportslagen: tåg, spårväg, tunnelbana, trådbuss etc. och 30 % på vägtrafik etc., och inte tvärtom.

Då hade regeringen lagt fram förslag om att den första reaktorn skall stängas av i år. Jag utgår ifrån att industriministern medger att detta kan genomföras utan större problem.

Med dessa signaler hade regeringen talat om att den tar problemen – uran, kol, olja, fossilgas och ineffektiv energianvändning – på allvar.

Vi har i miljöpartiet lagt fram förslag om 2 100 milj.kr. per år över budgeten på energisidan. Dessutom föreslår vi ett statligt investeringsprogram inom energisektorn på ca 5 miljarder, finansierat genom utförsäljning av delar av Vattenfall.

Det, herr talman, är den typ av åtgärder som krävs om man verkligen vill lösa miljö- och resursfrågorna och avskaffa kärnkraften till år 2010. Regeringens förslag är kosmetiska och därför inte trovärdiga. Det är huvudlinjen i vår bedömning.

På enskilda punkter skulle jag kunna uttala mig vänligare om tiden medgivit. Det finns många detaljer som är positiva. Vi kan ibland samtycka till att t.ex. nivån 25 % på investeringsbidrag till olika förnybara energikällor är en rimlig insats från statens sida. Det är ungefär vad vi själva föreslår.

Industriministern kommer kanske att säga att miljöpartiets förslag är skadliga för industrin. Vi menar att alla som använder energi skall betala samma kostnad och samma pris för den belastning som de åstadkommer på miljön och den utarmning av jordens resurser som de åstadkommer genom att använda icke förnybara råvaror. Visar det sig att vissa användare råkar i svårigheter när de betalar detta pris, bör man diskutera om denna verksamhet verkligen skall fortsätta, och om den i så fall av olika skäl skall stödjas

av samhället. Men den bedömningen bör komma först när man sett vad den verkliga kostnaden är.

Jag har två frågor till industriministern:

1. Medger industriministern att de stora problemen i svensk energiförsörjning heter uran, kol, olja, fossilgas och bristande effektivitet – inte inhemsk förnybar energi?

2. Medger industriministern att det är möjligt att utan några allvarliga problem för svensk energiförsörjning stänga av en reaktor i år?

Anf. 31 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag tänker ta upp marknadsfrågor, främst hur man skall kunna skapa en marknad för effektivisering och för förnybar energi.

Det är viktigt att en regerings förslag kan genomföras, och att de som arbetar med energifrågor – kalla dem aktörerna på energimarknaden – får förtroende för att det kommer att löna sig att göra satsningar på effektivisering och förnybar energi.

Jag tänkte börja med att titta på de energipolitiska utgångspunkter som industriministern tar upp i propositionen.

Där talas upprepade gånger om natur och miljö.

"Energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. Energipolitiken skall utgå ifrån vad natur och miljö kan bära.

Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energihushållning. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om miljön vid användning och utveckling av all energiteknik."

Litet längre fram heter det:

"En trovärdig politik för omställningen och utvecklingen av energisystemet förutsätter konkreta åtgärder som förenar en stabil och tillräcklig tillförsel av energi med energipolitikens övriga mål. Stränga miljökrav skall gälla för all el- och värmeproduktion."

"En säker tillgång på el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den svenska industrins internationella konkurrenskraft."

Jag vill fråga industriministern: Vad är då ett rimligt pris? Sverige har lägre elpriser än de flesta industriländer. Då är det väl just rimligt att Sverige tar ut utsläppsavgifter eller skatter på koldioxid även inom energisektorn för att styra över till användning av andra bränslen – just för att nå de mål som man anger redan i utgångspunkterna för energipolitiken. Detta är väl också rimligt med tanke på att växthuseffekten är ett globalt hot.

Jag vill också fråga industriministern vad Sverige konkret har gjort eller planerar att göra för att samordna åtgärder mot koldioxid från elproduktion. Det talas nämligen om sådana internationella åtgärder i propositionen.

Jag var som ende svenske deltagare med på en konferens nere i Ladenburg i Tyskland, där framför allt amerikanska och tyska experter talade om hur man skulle kunna minska miljöeffekterna från energiproduktionen genom olika typer av beskattning. Jag vet inte om regeringen har fått del av detta

material. Annars skall jag gärna skaffa materialet och ställa det till förfogande. Det var mycket intressant. Där nämndes Sverige som ett föredöme. Men det påpekades att Sverige när det gällde energiproduktionen inte hade vågat ta steget att faktiskt lägga koldioxidavgift på utsläppen. I andra länder kommer nu alltmer någon typ av belastning. Man börjar med att belasta projekten med kostnader i projekteringsstadiet för att främja miljövänliga alternativ. Men det gäller att också med skatter och avgifter följa upp det som finns för att de olika kraftproducenterna skall välja så miljövänliga bränslen som möjligt.

Jag vill också ta upp en passus i propositionen där det heter:

"Omställningen av energisystemet måste, vid sidan av säkerhetskraven, ske med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. När kärnkraftsavvecklingen kan inledas och i vilken takt den kan ske avgörs av resultaten av hushållningen med el, tillförseln av el från miljöacceptabel kraftproduktion och möjligheterna att bibehålla internationellt konkurrenskraftiga elpriser."

Det talas i propositionen också om långsiktigt hållbara politiska beslut, om fastlagda mål och om trovärdighet över tiden.

Jag vill nu fråga industriministern: Anser industriministern att man skall inleda avvecklingen när det är möjligt och att man skall ha årliga överläggningar när det är möjligt? Fyller detta kraven på långsiktiga investeringsbeslut inom kraftindustrin och hos energianvändare i olika sektorer? Ger det tillräcklig motivation för förändring hos dem som tidigare aktivt eller passivt har motarbetat varje förändring? Skulle industriministern i andra sammanhang vara villig att träffa avtal om att någon annan, t.ex. ett företag, åtog sig att så snart som företaget kan det göra någonting som industriministern anser mycket viktigt, med årliga överläggningar om när det kunde bli?

Jag tycker att det låter som ett drömavtal för leverantören. Jag har aldrig hört talas om sådana avtal i något annat sammanhang. Det är nog bara inom politiken som detta kan betraktas som seriöst.

Herr talman! När resultatet av partiöverläggningarna redovisades och på Vattenfalls seminarium i förra veckan, där bl.a. industriministern deltog, fick många det intrycket att de som har träffat överenskommelsen om riktlinjerna för energipolitiken redan från början tolkar den olika. Jag vill fråga industriministern om han tror att de som uppfattar denna oenighet betraktar en långsiktig politik baserad på en sådan uppgörelse som långsiktig och trovärdig. Är långsiktig och trovärdig en lämplig och träffande beskrivning?

I propositionen talas det om att tekniken för att utnyttja vindkraft och biobränslen i storskalig elproduktion behöver utvecklas ytterligare. Vindkraften har nu nått upp till ca 700–750 kWh effekt i serietillverkning i Danmark. I Sverige har vi tappat dyrbar tid eftersom vi har börjat för storskaligt. Vi har börjat i fel ände. Därför är det bra att vindkraften nu får en marknadsmässig chans genom investeringsbidrag till kommersiella anläggningar. Jag är rädd att de medel som har anslagits är otillräckliga. Jag vill fråga industriministern om han är beredd att ställa mer pengar till förfogande om det visar sig att vindkraften på detta sätt tar fart i Sverige. I propositionen talas det om att det är viktigt att så sker. Vindkraften behöver vind i seglen. Är indu-

striministern i så fall beredd att ställa mer pengar till förfogande för denna lyckliga utveckling?

Slutligen: I propositionen talas det om balansprincipen, som innebär att man inte skall bygga ut elproduktionen om det i stället är möjligt att till samma kostnad och med samma lönsamhet investera i energieffektivisering. Vad är regeringen beredd att göra för att detta verkligen skall ske? Det kräver att man har samma typ av lönsamhetskalkyler på bägge sidorna, vilket vi från miljöpartiet har påpekat ett antal gånger. I dag är spelreglerna olika. Är man från regeringens sida beredd att göra dem mera lika? Det finns exempel från andra länder på att man har åtagit sig att göra på detta sätt. I delstaten Ontario i Canada har man garanterat en återbetalningstid för att slippa bygga ut storskalig elproduktion i onödan. Man har garanterat samma återbetalningstid för energieffektivisering som för storskalighetsutbyggnad.

Anf. 32 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Detta är den andra remissdebatten i denna vecka. Annika Åhnberg, som tog initiativ till den förra debatten om miljöpropositionen, anslog en försonlig och konstruktiv ton i debatten om regeringens proposition. Jag tänker fortsätta på den linjen. Jag tänker inte referera motioner från den här valperioden, som Lars Norberg gjorde. Jag tycker inte att det är meningsfullt.

Det är ingen överdrift att säga att förspelet till regeringens energiproposition har varit dramatiskt. Den svenska energipolitiken har närmat sig sanningens minut, då beslutskedjan med första länken i folkomröstningen om kärnkraften 1980 skulle fullbordas. Vi skulle få svaret på när och hur kärnkraften skall avvecklas och hur den nödvändiga elenergin skall produceras.

Ramarna har i stort sett varit givna. De har satts med hänsyn till miljön och med betoning på inhemska förnyelsebara energikällor, av sociala hänsyn eller av välfärdshänsyn, men också av hänsyn till tiden. Tidsramarna har beslutats av riksdagen med startår för avvecklingen 1995 och med slutår 2010.

Mot den bakgrunden tycker jag att den proposition som regeringen har lagt fram inte ger de svar som vi har förväntat oss och som vi behöver.

Det första årtalet har försvunnit. Det nämns inte i propositionen. Slutåret 2010 håller på att lösas upp. Formuleringarna kring slutåret är oprecisa, och det blir ännu värre med tanke på att en av parterna i trepartiöverenskommelsen, nämligen folkpartiet, starkt ifrågasätter det. I stället för att uppfylla kontrollstationens ålagda uppgift för man in nya kontrollstationer, i värsta fall med årliga energipolitiska gräl i anslutning till budgeten.

Jag tycker att detta är oklokt. Jag tänker inte ta upp någon svekdebatt här i kammaren. Det kan man göra i andra fora. Det är oklokt därför att alla aktörer har efterlyst fasta spelregler, och en fast tidsram är enligt min mening en viktig del i sådana spelregler.

Jag har fått stöd i min argumentation efter det att trepartiöverenskommelsen offentliggjordes, bl.a. i uttalanden som gjorts av Vattenfalls generaldirektör Carl-Erik Nyquist och av Sydkrafts VD Göran Ahlström. De uttalade sig i Dagens Industri den 29 januari 1991. Där säger man att kraftbolagen tolkar beslutet som att inga kärnkraftsreaktorer kommer att stängas, varken på 90-talet eller senare. Man säger vidare att man nu bantar sina utbyggnads-

planer. Skälet är dels att tillgången på el är god, dels att utbyggnadsplanerna grundats på att man skulle ta fram ersättningsel till kärnkraften.

Sydkrafts VD Göran Ahlström säger att han aldrig har trott på en kärnkraftsavveckling och att Sydkraft egentligen aldrig har planerat för en avveckling. Vattenfall har tydligen gjort det och ändrar sig nu efter nya signaler.

Det är oroväckande om syftet med propositionen har varit att slå fast en bestämd energipolitik med kärnkraftsavveckling fram till 2010 som en viktig del.

Jag vill komplettera med ett uttalande i Dagens Industri som Bernt Löf, f.d. VD på MoDo, gjorde i dag den 21 februari. Uttalandet kan kopplas till den interpellationsdebatt som förts mellan Lars Norberg och industriministern här i kammaren i dag. Bernt Löf säger att vi kommer inte att göra några nya investeringar nu. Politikerna får en prövotid på tre fyra år att visa att energipolitiken är hållfast. Detta gör det motiverat att, som Lars Norberg gjorde, ställa frågan: Vem är det som avgör politiken egentligen?

Mot denna bakgrund skulle jag vilja ställa ett antal centrala frågor till Rune Molin.

Den viktigaste frågan för mig är: När och hur skall kärnkraften avvecklas, och vilket år måste man börja avvecklingen för att vara klar år 2010? Jag tycker att detta inte är någon årtalsexercis, utan ett påtagligt problem. När måste man trycka på stoppknappen?

Det är också intressant att fråga: Hur skall energibalansen se ut när man stoppar den första reaktorn? Skall ersättningskapaciteten vara i drift eller räcker det att förutsättningarna finns genom att tekniken är utprovad?

En tredje fråga som jag skulle vilja ha besvarad är: Kommer regeringen att tillåta större investeringar i de befintliga kärnkraftsverken? Jag menar investeringar av den typ som förlänger kärnkraftsverkens tekniska livstid. Det är möjligt att jag formulerar denna fråga felaktigt. Det kan vara så att beslutet exklusivt kommer att fattas hos Sydkraft eller eventuellt hos ett bolagiserat Vattenfall.

Jag vill också lyfta fram följande frågor: Kommer regeringen att tillåta sådana nyinvesteringar? Kommer detta att överlåtas till bolagen? Kommer besluten att fattas hos Vattenfall?

Min uppfattning är att den strategi som valts för omställning av energisystemet inte är ändamålsenlig. Jag tror inte att man kan arbeta med parallella system, dvs. bygga upp en ersättningskapacitet samtidigt som man har kvar den kapacitet som skall ersättas. En rimlig och trolig utveckling är att marknaden kommer att svälja utbudet av energi och att överskott på el kommer att tvinga fram prissänkningar på denna.

Det är också intressant att ställa frågan: Finns det någon alternativ strategi för kärnkraftsavveckling om alla goda föresatser som finns manifesterade i propositionen, framför allt satsningen på biobränslen, skulle misslyckas? Jag vill knyta detta till min fråga om när avvecklingen måste påbörjas för att man skall kunna hålla fast vid år 2010. Hur lång tid har biobränsleförsöken på sig innan man måste pröva eventuella andra metoder, en reservstrategi?

Det finns mycket annat som är värt att diskutera om propositionen. Vi får tillfälle att göra det senare.

Prognoserna tyder på en ökad energiförbrukning. Det är mycket oroväckande att man skriver en proposition med en långsiktig politik, vilken accepterar denna utveckling, bl.a. mot bakgrund av uttalanden av Brundtlandkommissionen om att den industrialiserade världen måste vända ökningen av energikonsumtion till en minskning. En central fråga är: När och hur skall denna vändning av konsumtionen i den industraliserade världen ske?

Jag har ställt många frågor, och jag tycker att det är centrala frågor. Jag ser fram emot en diskussion med industriministern.

Anf. 33 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Jag vill starta med att säga att vi har ett uppdrag från svenska folket från folkomröstningen 1980. Inför den folkomröstningen om kärnkraftens avveckling deklarerade samtliga dåvarande riksdagspartier att även om folkomröstningen var rådgivande, var man beredd att följa resultatet. Efter folkomröstningen hade riksdagen en diskussion om folkomröstningens resultat och kom fram till att resultatet skulle tolkas så att kärnkraften skulle avvecklas till år 2010. Man tolkade också det som stod på de segrande linjernas valsedlar så att att kärnkraften skulle avvecklas i den takt som var möjlig med hänsyn till miljö, välfärd, sysselsättning osv.

Det är ett uppdrag som vi har att förvalta och ett löfte att infria till det svenska folket. Det är ett utomordentligt framsteg att vi har kunnat träffa en uppgörelse mellan socialdemokraterna, folkpartiet och centern – partier som representerade olika linjer 1980. Det innebär att vi håller fast vid den tolkning som vi gjorde 1980 och att vi med konkreta ekonomisk-politiska åtgärder är beredda att genomföra beslutet att kärnkraften avvecklas i enlighet med folkomröstningens innebörd.

När man skall göra denna bedömning och avvägning i politiken är det naturligtvis inte så enkelt att man bara kan lyfta fram ett av målen, t.ex. miljömålet. Miljöpartiets dilemma i alla frågor är att man inte kan lyfta fram de olika mål som måste hanteras samtidigt. Man lyfter alltid fram ett mål mer än de andra. Då hamnar man ofta snett i förhållande till de lösningar som måste sökas för att klara människornas olika problem i samhället. Det gäller i allra högsta grad den här frågan. Man kommer fram till, sett framför allt ur miljösynpunkt, att insatserna är för små, att det måste gå mycket snabbare osv.

De förslag till åtgärder som Lars Norberg redovisade skulle årligen kosta 2 100 miljoner. Det är naturligtvis en önskelista, så länge man inte kan redovisa hur man skall finansiera och genomföra detta. Det är på samma sätt när det gäller investeringsförslagen.

Krister Skånberg hade en rad olika frågor, bl.a. vad som är ett rimligt elpris. Vi har haft en situation i Sverige med lågt elpris, som har gynnat vår industri konkurrensmässigt. Det förhållandet, som ger en konkurrenskraftig skogsindustri, stålindustri, gruvindustri och basindustri över huvud taget, vill vi bibehålla i framtiden. Då kan vi inte lägga på kostnader av det slag som Krister Skånberg var inne på. Han föreslog avgifter av olika slag, vilka lyfter upp kostnaderna och skapar problem med konkurrenskraften. Vi har redan problem. Vi kan inte införa koldioxidskatt på t.ex. elproduktion i kondenskraftverk förrän man gör på motsvarande sätt i övriga Europa. Det dis-

kuteras där, men så länge man inte har gjort detta kan vi inte göra det utan konsekvenser för konkurrenskraften och därmed för sysselsättningen och välfärden.

Jag hoppas att vi kan träffa internationella överenskommelser, t.ex. i koldioxidfrågan. Det pågår ett samarbete mellan EFTA och EG för att åstadkomma den internationella samordning som Krister Skånberg frågade efter. Avsikten är ju att med hjälp av olika insatser få ner koldioxidutsläppen så att de år 2000 inte är större än utsläppen i dag. För det kommer att krävas olika styrmedel. Jag utgår från att miljöavgifter är ett sådant. Men det måste ske så att Sverige inte tappar konkurrenskraften utan att det samordnas med vad som händer i Europa.

Uppfylls kraven på långsiktighet i överenskommelsen? Här träffas en överenskommelse mellan tre partier som har funnits i riksdagen under lång tid och som tillsammans har haft en majoritet under lång tid. Jag tror också att de i fortsättningen kommer att ha den positionen. Jag tycker att det är god långsiktighet att träffa en överenskommelse som syftar till att avveckla kärnkraften till 2010, där man är beredd att sätta in de resurser som behövs för att åstadkomma detta, nu i ett första steg med de åtgärder som sammanlagt kostar 3 765 milj.kr., och sedan årligen pröva vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen. Det uppfattas så på marknaden. Jag har läst många kommentarer till energiuppgörelsen. Ett som är gemensamt för dessa är att det är bra att det blir en stabilitet och att inte varje valresultat skall behöva innebära en ny energipolitik.

Krister Skånberg ställde en fråga om mer pengar till vindkraften. Han anser att det är för litet med 250 milj.kr. på fem år. Vi får väl se. Vi skall årligen redovisa resultaten av de åtgärder som sätts in både på tillförselsidan och på hushållningssidan vad gäller säkerheten i kärnkraftverken. Då kommer vi naturligtvis att redovisa hur mycket vindkraft som har kommit till och vilka problem som finns för att tillgodose de krav som har kommit fram. Då får vi ta ställning till om det behövs mer resurser.

Rolf Nilson vill ha en konstruktiv debatt. Det är bra. Jag hoppas att det skall leda ända in i utskotten och så småningom till ett beslut i riksdagen. Trepartiöverenskommelsen kan gärna få bli en fyra-, fem- eller sexpartiöverenskommelse. Det skulle hälsas med tillfredsställelse.

Vi måste föra en energipolitik som uppfattas som trovärdig av de olika aktörer som skall fatta sina investeringsbeslut och som skall se till att vi kan klara miljökraven och välfärdsönskemålen.

Rolf Nilson har frågat vem det är som avgör denna politik. Ja, den avgörs ju i denna kammare. Det är här som riktlinjerna för energipolitiken avgörs, och det är här som målen ställs upp för energipolitiken. Här fastställs också avgränsningarna. Sedan finns det massor av önskemål som uttalas i massmedia dagligen. Men det får man väl se som en rimlig opinionsbildning i ett demokratiskt samhälle. Vad riksdagens partier och riksdagsmajoriteten kommer fram till grundas på en bedömning av det underlag som har tagits fram i hela frågan och mindre på vad enskilda direktörer tycker i näringslivet. Jag utgår från att det är så vänsterpartiet gör sina bedömningar, i varje fall är det så i vårt parti.

Rolf Nilson ställde en rad olika detaljfrågor om framtida bedömningar,

när och hur avvecklingen kan inledas, vilket år osv. Det är fullständigt omöjligt att gå in på en sådan debatt. Jag tänker inte göra det heller. Uppläggningen är att det är resultaten av de insatser vi gör som skall avgöra när det är möjligt att sätta i gång avvecklingen och ta de olika reaktorerna ur drift. Detta beror på så oerhört många faktorer som i dag inte går att överblicka. Det är en fråga om vilken ekonomisk utveckling vi har, eftersom det styr också hur mycket energi som t.ex. industrin men också andra näringsgrenar behöver. Det hänger samman med den tekniska utvecklingen och hur snabbt det går att få fram de olika energislagen, t.ex. förgasningen av biobränslen. Hur snabbt kan det gå? När kan vi få de stora anläggningar som kan producera el i större utsträckning än vad kraftvärmeverken kan göra? Hur lyckas sparandet? Allt detta måste vi avvakta. Åtgärder sätts nu in för att uppnå resultat på dessa områden. Sedan får det vara en diskussion varje år om hur långt vi har nått och vilka ytterligare insatser som kan behövas.

Hur skall energibalansen se ut för att vi skall kunna fatta dessa beslut? Vi kan inte ge svar på alla bedömningar inför framtiden. Det är fullständigt omöjligt. Nu anger vi inriktningen på energipolitiken. Där är huvuduppläggningen att den skall prövas kontinuerligt för att vi skall se när det är utrymme för att göra den omställning av energisystemet som är huvudsyftet med överenskommelsen. Jag hoppas att vi då kan få en medverkan även från de andra partier som deltog i folkomröstningen. Miljöpartiet är litet friare eftersom det då inte tog på sig något ansvar. Men också vänsterpartiet har ställt upp efter folkomröstningen 1980 och gjort en tolkning av innebörden av folkomröstningsbeslutet.

Anf. 34 LARS NORBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag ställde en fråga om vad som är huvudproblemet i svensk energipolitik. Jag fick inget svar på om industriministern delar miljöpartiets syn att huvudproblemet är uran, kol, olja, fossilgas och bristande energieffektivitet.

Jag sade i mitt förra inlägg att propositionen icke är trovärdig när det gäller avvecklingen till år 2010. Jag har roat mig med att göra litet enkla beräkningar och kommit fram till att om man fortsätter de knappt 20 åren fram till år 2010 med den anslagsnivå som regeringen nu föreslår för de första fem åren, dvs. 10 milj. kr. per år till solenergi, och de utnyttjas fullt ut, skulle man få ut knappt 1 TWh värme ur de framställda solvärmeanläggningarna. Ungefär samma sak skulle det bli med vindenergin. Om man utnyttjar de 50 milj.kr. per år och privata investerare skjuter till 150 milj.kr. så att man får en investeringsnivå på 200 milj.kr. per år, skulle man under denna 20-årsperiod få ut ungefär 1 TWh elenergi från vindkraften. 2 TWh är alltså resultatet av vad regeringen föreslår för att avveckla kärnkraften, som i dag producerar 65–70 TWh per år.

Miljöpartiets uppfattning är att man måste få fram åtgärder som åtminstone ersätter ungefär 30 TWh elenergi när kärnkraften avvecklas. De andra 30–35 TWh kan man förmodligen ersätta med bättre effektivitet. Men det är på denna punkt som jag menar, herr industriminister, att propositionen icke är trovärdig, dvs. när man hävdar att kärnkraften skall avvecklas till år 2010.

Vi i miljöpartiet anser ju dessutom att en sådan avvecklingstid är alldeles för lång tid.

Det saknas över huvud taget målsättningar. Jag vill också framhålla att när miljöpartiet föreslår 2 100 milj.kr., har vi naturligtvis finansierat det. Det framgår av vår alternativa budget som lades fram under den allmänna motionstiden. När det gäller de 5 miljarder kronorna per år har vi också väckt motioner som klart visar varifrån de pengarna skall tas. Det är investeringar som skall frigöras från Vattenfall och användas till annan energiteknik.

Anf. 35 KRISTER SKÅNBERG (mp) replik:

Herr talman! Industriministern gav oss del av sina prioriteringar. Med rimliga priser menar han låga priser. Sverige skall ge skogs- och stålindustrin låga elpriser som en konkurrensfördel. En fråga blir då hur Sverige skall göra om Sverige går med i EG. Kan Sverige då hålla lägre elpriser än vad det är på en gemensam elmarknad inom EG? Har Sverige rätt att över huvud taget erbjuda kunderna elpriser som inte åtminstone täcker kostnaderna?

Industriministern gjorde antingen en felsägning eller en ny tolkning när han talade om vindkraft och hur mycket pengar som kan behövas för den. Jag uppfattade det som att man skulle göra vad man kan inom rimliga ekonomiska, miljömässiga och sociala gränser för att så snabbt som möjligt få en utveckling där kärnkraften visar sig onödig, även från de tre partiernas bedömningssynpunkt. Men då kan man väl inte säga att det beror på hur säkerheten inom kärnkraften utvecklar sig. Målet var väl ändå att bli av med kärnkraften så snart det går? Ju mer vindkraft som sätts in med gott resultat, desto bättre måste det vara.

Industriministern tog upp frågan om biobränsle. Där finns det väl fungerande teknik i Norden utom just för förgasning. Där är det Sverige som har halkat efter. Det finns förgasningsteknik att köpa, närmast från Finland. Ahlström har anläggningar. Sverige har också halkat efter när det gäller turbinteknik. Men där finns det teknik att köpa från USA. General Electric har visat att det går att använda gasturbiner av ungefär samma slag som inom flygmotorindustrin. Sverige behöver inte vänta på att börja använda förgasning i kommersiell skala. Det går att köpa tekniken först och sedan fortsätta med en egen industriell utveckling. Visst är det så, industriministern, att svensk industri här efter hand skulle förutom en stor hemmamarknad kunna få stora exportmöjligheter?

Anf. 36 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Uppgörelsen och därmed propositionen har givit upphov till olika tolkningar. Jag har refererat ett par viktiga tolkningar, nämligen reaktioner på propositionen från den verkställande direktören i Sydkraft och generaldirektören i Vattenfall. Jag tycker därför att det är utomordentligt viktigt att Rune Molin gör denna klara markering att slutåret från resultatet av folkomröstningen står kvar. Det är också viktigt mot bakgrund av att en av parterna i överenskommelsen, Bengt Westerberg och andra framträdande folkpartister, har slirat på målet i sina uttalanden. De har tagit upp den möjliga framtida utvecklingen av den europeiska energimarknaden som något som kan påverka den svenska kärnkraftsavvecklingen, speciellt slutåret. Re-

sonemanget gick ut på att om det produceras kärnkraftsel i Europa, i EG, till en fri elmarknad är det ologiskt att Sverige avvecklar sin kärnkraft och importerar antingen fossil eller kärnkraftsel från Europa. Det finns någon sorts logik i resonemanget, men det är också ett resonemang som undergräver tilltron till slutåret 2010.

Jag är också intresserad av frågan om brytpunkten i perioden fram till 2010 då man måste välja väg, måste bestämma sig att avveckla kärnkraften för att hinna med det till slutåret och för att hinna välja en alternativ strategi.

Anf. 37 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Poeten Pär Lagerkvist har skrivit om ett brev som han fick från sin gamla mor. Vi fick ett brev från en statsminister med en inbjudan till förhandlingar om energipolitiken. Vi tackade ja till denna inbjudan.

När vi från centerns sida har gått in i dessa förhandlingar har vi gjort det med ambitionen att målet om kärnkraftens avveckling skall stå kvar och att vi äntligen skall få en konkret energipolitik som skall möjliggöra att beslutet från folkomröstningen om kärnkraften och det därpå följande beslutet skall kunna vara möjligt att genomföra och att vi skall kunna leva upp till målet.

Det senaste beslutet som fattades i riksdagen om energipolitiken gör det inte trovärdigt att kärnkraften kan avvecklas. Detta beslut har fixerat debatten omkring en årtalsexersis. Åtgärderna för att komma fram till kärnkraftsavvecklingen har uteblivit. Nu finns det ett antal konkreta åtgärder. Jag kommer tillbaka till det.

Det är inte så som Lars Norberg säger att målet om kärnkraftsavvecklingen har givits upp. Centern har medverkat till att målet om kärnkraftsavvecklingen ligger fast. Det är heller icke ett försök att sopa problemen under mattan, utan det är ett allvarligt försök och en ambition att få en energipolitik som är hållbar i längden, som tar hänsyn till miljön och som också bevarar konkurrenskraften för svenskt näringsliv.

Till skillnad från miljöpartiet slår Rolf Nilson an en försonlig och konstruktiv ton. Jag hoppas att den försonliga och konstruktiva tonen skall leda fram till att också vänsterpartiet sluter upp bakom dessa delar i energipropositionen.

Vi får nu ett mångmiljardprogram för ny energi, för miljövänlig energi som värnar miljön och naturen och som också eftersträvar hushållning. De pengar som konkret satsas, och som vi från centerns sida har medverkat till skall satsas på energiområdet, kan i sin tur aktivera tiotals nya miljarder som kan användas för ny teknik, för att främja hanteringen av biobränslen, för andra investeringar osv. runt om i landet. Vi möjliggör en fungerande marknad med biobränslen. Från vårt håll har det varit ett mångårigt krav att få till stånd en fungerande marknad med biobränslen, som förutom att den alstrar energi dessutom skapar sysselsättning i olika delar av landet.

Vi får resurser till energiteknikfonden för att satsa ytterligare resurser på forskning och utveckling av miljövänlig energiteknik. Vi har medverkat till ett investeringsstöd till kraftvärmeproduktion, så att det går att komma bort från kärnkraftsberoendet och i stället få el producerad på ett miljövänligare sätt. Vi har ett offensivt program för vindkraftssatsningar liksom för solener-

gin. Vi får också etanolproduktion. Detta är viktiga pusselbitar i omställningen av förnyelsen av energisystemet.

Jag tycker att Lars Norberg m.fl. i stället för att ägna sig åt litanior och gnäll skulle utveckla det konstruktiva arbetet för att få till stånd en ny energipolitik i detta land och ett trendbrott i den storskaliga kärnkraftsinriktade energipolitik som vi har sett alltför mycket av i Sverige. Men det är också viktigt att generaldirektörer och verkställande direktörer, vare sig de befinner sig i Vattenfall, Sydkraft eller något skogsbolag, nu rättar in sig i leden och antar utmaningen att få till stånd en ny energipolitik.

Om man från delar av svenskt näringsliv avser att ägna sig åt krypskytte mot denna uppgörelse och energipolitiken, finns det nog anledning för riksdagen, eller åtminstone de partier som medverkat till denna uppgörelse om energipolitiken, att säga ifrån. Vattenfall, Sydkraft m.fl. har anledning att anta denna utmaning, ställa in sig i ledet och bidra till att forma en energipolitik som tar hänsyn till miljön, slår vakt om tryggheten i olika delar av landet och även medverkar till förnyelse av hela energisystemet.

Anf. 38 LARS NORBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag måste tyvärr säga att jag uppfattar centerns agerande och deltagande i denna överenskommelse som att centern har gett upp sitt kärnkraftsmotstånd. Jag har flera gånger i denna debatt försökt påpeka att överenskommelsen icke ger trovärdighet åt målet att avskaffa kärnkraften. Jag kan räkna rätt bra, och jag menar fortfarande att om man i 20 år fortsätter med den insats som planeras, kommer man att producera ungefär 1 TWh med solvärme och ungefär 1 TWh med vindkraft. Det är totalt otillräckliga insatser för att genomföra den avveckling som Per-Ola Eriksson tror skall kunna åstadkommas. Han påstår att vi miljöpartister bara kritiserar. Jag har redogjort för vår politik, vilken för övrigt finns tillgänglig i våra motioner, och dem har Per-Ola Eriksson redan fått.

Om man över huvud taget skall nå någonstans, det vet jag som gammal industriman, måste man sätta upp mål och tidsplaner. Man måste veta vad man vill och när och hur man skall komma dit. Det är inte alltid säkert att det lyckas, men man måste i varje fall ha en plan. Nu finns det en plan att avveckla kärnkraften till år 2010, men man anger medel som uppenbarligen är otillräckliga.

När det sedan gäller det önskemål som nämnts om att det inte skall behövas något krypskytte, måste jag tyvärr säga att denna plan är så pass urvattnad att det nog inte blir så mycket krypskytte. I stort sett är den inriktad på att tillfredsställa industrin. Den kör över de gamla besluten.

Det som mest av allt skapar trovärdighet för en kärnkraftsavveckling är att man startar den. Då ser människor att det är allvar. Det var därför som jag för en stund sedan ställde en fråga till industriministern som jag aldrig fick svar på, nämligen: Vad är det som hindrar att man i dag avvecklar en reaktor? Såvitt jag kan förstå kan det inte finnas något hinder alls, men det skulle vara en ganska påtaglig och kraftig signal till de direktörer som det talades om som inte riktigt vill vara med på noterna.

Det är ju så, att dessa direktörer inte är med på noterna. Vattenfalls förre tekniske direktör, Ingvar Wivstad, sade – han har nämligen gått i pension

och kan därför säga vad han vill – vid en debatt i förstakammarsalen i december, att regeringen aldrig kan gå emot Vattenfall, punkt slut.

Det är beklagligt att centern i praktiken har gett upp sitt kärnkraftsmotstånd. Man sopar det hela under mattan med ett urvattnat program som dessutom försämrar konkurrenskraften när det gäller bioenergin och höjer driftskostnaderna i kraftvärmeverken. Det är resultatet av er kompromiss.

Anf. 39 ROLF L NILSON (v) replik:

Herr talman! Vi har dragit åt samma håll förr, så vi skall väl kunna göra det i fortsättningen också, Per-Ola Eriksson. Vi drog åt samma håll i linje 3, och jag tror nog att vi behövs i fortsättningen för att t.ex. förhindra att folkpartiet drar ut er centerpartister på en allt tunnare energiis. Det är väl den obeskattade värmen från kondenskraftverken som värmer upp vattnet under isen och tunnar ut den.

Vänsterpartiet kommer givetvis på alla sätt, bl.a. i utskottet och i vårt motionsskrivande, att medverka till att kärnkraften avvecklas så snabbt som möjligt och senast år 2010. Vi kommer att verka för de preciseringar och skärpningar som vi menar behövs för att det skall bli lättare att komma fram till det målet.

Jag har funnit den tråd jag tappade i mitt tidigare anförande. Lars Norberg hjälpte mig att hitta den när han ställde frågan: Vad är det egentligen som hindrar att man stänger ett kärnkraftverk i dag när energibalansen är så pass stark som den är? Också jag tror att detta skulle vara den konkreta signal till aktörerna som behövs och som visar att detta är allvar. Det skulle gå att genomföra utan större olägenheter.

Anf. 40 KRISTER SKÅNBERG (mp) replik:

Herr talman! Det är viktigt att föra konstruktiva diskussioner om hur den nu framlagda energipropositionen kan göras bättre. Jag hoppas att det jag säger i dessa frågor inte upplevs som gnäll. Jag försöker tala om marknadsmässigheten, om vad man kan göra så att marknadens aktörer inte bara skall skrämmas med hot från riksdagen utan vad man skall göra för att de själva skall inse att det lönar sig för svensk industri att slå in på vägen mot en ny energipolitik. Det behövs ett praktiskt handlande från energiföretagens sida. Kraven på en mer miljövänlig och resurssnål energiteknik kommer bara att växa och växa och det alldeles oberoende av vad Sveriges riksdag beslutar, och det kan jag ge industrin alldeles rätt i.

Det är väl rimligt att vi här i riksdagen gör vad vi kan för att underlätta för svensk industri att bli konkurrenskraftig så tidigt som möjligt på detta område. Därför bör vi ställa krav. Jag är övertygad om att det finns många centerpartister som inget hellre önskar än att kärnkraften avvecklas så snart som möjligt. Jag kan inte riktigt förstå centerledningens handlande i det här fallet. Men det viktiga är att slå fast att det finns många människor i alla partier som vill bli av med kärnkraften så snart som möjligt. Det är just denna möjlighet som vi tvistar om. Det är därför viktigt att också få i gång de kommersiella krafterna.

Jag vill till Per-Ola Eriksson och här närvarande folkpartister ställa samma fråga jag tidigare ställde: Vad är det som hindrar att man ger en rejäl styrsig-

nal genom att avveckla *ett* enda kärnkraftverk redan nu? Vi har ett elöverskott i landet, herr talman.

Anf. 41 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill bestämt dementera, Lars Norberg, att centern har gett upp kampen mot kärnkraften. Centerpartiet är garanten för kärnkraftens avveckling. Jag noterar med en viss tillfredsställelse att Rolf L Nilson i sin argumentation har ett helt annat synsätt än det Lars Norberg har gett uttryck för.

Jag tror inte att jag ännu hört någon i denna diskussion som hävdat att kärnkraften skall vara kvar, utan alla talar om att den skall avskaffas och avvecklas. Det är då viktigt att vi får till stånd en konstruktiv dialog om hur vi kan gå till väga.

Centerpartiet har biträtt en uppgörelse och uppnått ett förhandlingsresultat som är ett av de mest konkreta som presenterats i riksdagen sedan början av 1980-talet efter folkomröstningen om kärnkraften. Det är viktigt att detta utgör plattformen för det fortsatta arbetet för förnyelse av energisystemet. Det är samtidigt en utmaning för alla de företag runt om i landet som arbetar med alternativ energiteknik att nu ta vara på möjligheterna att vrida Sveriges energiförsörjning i en mer miljövänlig riktning. Vi skall också utnyttja möjligheterna att skapa sysselsättning runt om i landet. Den möjligheten får man genom satsning på biobränslen och etanoltillverkning, något som finns med i detta paket.

Anf. 42 LARS NORBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag måste tro Per-Ola Eriksson på hans ord när han säger att centern inte har gett upp. Det har man säkert inte gjort i sina hjärtan, men när det gäller politik är det handlingarna som räknas. Jag har framhållit att den proposition som är framlagd på basis av trepartiöverenskommelsen icke ger signaler till dem som agerar på marknaden om att kärnkraften skall avvecklas, och det har också Rolf L Nilson intygat. Tvärtom säger man nu från storindustrin, med Bo Berggren i spetsen, att saken nu är klar. Det blir ingen kärnkraftsavveckling. Jag tror inte att Per-Ola Eriksson på något vis kan motbevisa mig i denna tolkning.

Hur ser problemet ut? I folkomröstningen år 1980 ville 80 % av de röstberättigade att kärnkraften skulle bort antingen på 10 år eller på 25 år. Nu har det gått 11 år sedan dess, och vi har fortfarande inte fått någon vidare fart på alternativen. Precis som jag frågade industriministern vill jag fråga Per-Ola Eriksson: Vilka är problemen? Är problemen uran, kol, olja, fossilgas och dålig energieffektivitet, eller är det de inhemska bränslena solkraften, vindkraften och energihushållningen som är problemen?

Det måste läggas fram ett program som är trovärdigt. Centern har tyvärr gett sig ut på en alltför tunn is – jag vet inte om det har skett i misshugg eller hur det har gått till – och det kommer att visa sig att den brister. Detta program ger inte underlag för en kärnkraftsavveckling. Man accepterar också en ökad energiförbrukning i klar motsats till vad Brundtlandskommissionen inom FN och förra energiministern, nuvarande miljöministern, säger, nämligen att industriländernas energiförbrukning skall halveras.

Det är en rimlig målsättning. Den är överkörd i denna proposition, och det är likaledes de oåterkalleliga besluten som även centern deltog i för två år sedan, dvs. att starta avvecklingen 1995-1996. De besluten är överkörda, och här återstår bara ett tämligen urvattnat program som storindustrin tolkar som att det inte blir någon kärnkraftsavveckling. Jag skall gärna samarbeta med centern i en bättre riktning.

Anf. 43 KRISTER SKÅNBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag vill upprepa frågan om möjligheten att avveckla ett första kärnkraftverk. Jag hörde inte att Per-Ola Eriksson svarade på den. Vad är det som hindrar att man ger en mycket tydlig styrsignal till hela Sverige om att vi nu har inlett en ny energipolitik? Det är lika bra att börja omställningen nu. Vad är det som hindrar att man avvecklar *ett* kärnkraftverk?

Anf. 44 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Långsiktighet är värdefullt inom alla delar av politiken. Men inom få områden är det så viktigt med en långsiktig politik som just när det gäller energin. Det hänger ihop med att de investeringar som görs inom energisektorn normalt sett skall kunna användas under en period på 20, 30, 40 och ibland ännu fler år.

Det har i Sverige under alltför lång tid rått en osäkerhet om inriktningen av energipolitiken, och det har skadat landet. Det har lett till att företag inte kunnat veta om det var klokt att investera i vårt land eller om de hellre borde göra det någon annanstans. Det har lett till minskade investeringar i Sverige, utflyttning av arbetsplatser, förlorade exportandelar i samband med att företagen flyttat ut och därigenom till ökad och ökande arbetslöshet.

Allt detta gör att det för oss framstod som viktigt att gå in i diskussioner med socialdemokraterna och centerpartiet i syfte att finna en energipolitik med en långsiktig trovärdighet. Vår utgångspunkt var, att det som ett resultat av en överenskommelse som vi skulle kunna biträda måste skapas säkerhet för att det i landet finns tillgång till el till ett med omvärlden konkurrenskraftigt pris, utan att man för den skull behöver bygga ut hittills orörda älvar eller på annat sätt bidra till en ökad miljöförstörelse. Det målet har vi nått med denna uppgörelse. Vi ville att alla skulle vara säkra på att Sverige var ett bra land att bedriva näringsverksamhet i, även för dem som för sin verksamhet behöver ha tillgång till betydande mängder energi, inkl. elenergi. Det har vi nått med denna uppgörelse.

Vi har också, och det är en viktig del i detta, nått fram till att det oåterkalleliga beslutet om avveckling år 1995–1996 har återtagits. Det anser vi vara en betydande fördel för säkerheten i de avseenden som jag nyss har beskrivit, nämligen att landet skall ha tillgång till energi till konkurrenskraftiga priser.

Vi har med denna överenskommelse fått ett beslut som innebär en ganska betydande satsning på alternativa energislag. Jag syftar då inte minst på bioenergin, men också på vindkraft. Genom att utveckla förgasningsmetoder för bioenergi skall vi på sikt kunna nå, det är i varje fall vår förhoppning, en möjlighet att basera en större del av den svenska elförsörjningen på miljövänlig svensk energi, och det är inte dåligt.

Vi anser att förhandlingarna har gett ett mycket bra resultat på dessa huvudpunkter. Därför har folkpartiet liberalerna också biträtt de beslut som ligger till grund för den energiproposition som nu skall behandlas.

Jag vill gärna understryka att jag anser att uppgörelsen är konkret och bör kunna ge dem som vill kunna arbeta i Sverige en tilltro till att energifrågan nu har nått en lösning som gör att de med tillförsikt kan fortsätta att verka i detta land. Det är ett oerhört positivt inslag i den politik som nu förs, inte minst mot bakgrund av den ganska besvärliga ekonomiska sits som Sverige befinner sig i.

Anf. 45 LARS NORBERG (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att rikta samma fråga till folkpartiets företrädare som jag riktat till övriga partiers: Vilket är huvudproblemet i svensk energipolitik? Är det användningen av uran, kol, olja, fossilgas och bristande energieffektivitet, eller är det användningen av de s.k. alternativen, dvs. solvärme, vindkraft, biobränslen och ökad effektivitet.

Jag håller med Hadar Cars om att den här uppgörelsen ger en långsiktig bas. Jag har försökt klargöra att jag tolkar det precis så. Den ger det resultatet att det inte blir någon kärnkraftsavveckling. Det jag har emot uppgörelsen är att den hymlar med sanningen och försöker ge intryck av att den leder till en kärnkraftsavveckling år 2010. Den är icke trovärdig. Industrifolk, som ju kan räkna, inser naturligtvis detta ganska snabbt. Det sägs ju också i klartext att det inte är aktuellt att minska energianvändningen i samhället på det sätt som vissa kvinnor, t.ex. Birgitta Dahl, Gro Harlem Brundtland och andra, tror. Nej, energiomsättningen i det svenska samhället skall tvärtom öka.

Det är roligt att det finns några bidrag till de s.k. alternativen, men det är bara kosmetiska bidrag.

En egendomlighet i Hadar Cars anförande tyckte jag var när han påstår att vi har fått en arbetslöshet i Sverige på grund av att vi har haft en oklar energipolitik. Vi har sedan 1980 ett ganska klart avvecklingsbeslut som förstärktes 1988 genom det s.k. oåterkalleliga beslutet. Sverige hade under denna period praktiskt taget den högsta sysselsättningen i hela Europa. Jag kan inte förstå hur den osäkerhet som industrin då kände ledde till bristande sysselsättning. Att industrin begav sig på flykt vet vi alla, men det berodde delvis på att man helt enkelt inte hade någon arbetskraft att räkna med här i landet.

Anf. 46 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag vill komplettera den fråga som Lars Norberg ställde med anledning av påståendet att den svenska energipolitiken skulle ha lett till ökad arbetslöshet. Vad får Hadar Cars att säga att företagen skulle välja att flytta ut – de flyttar ju ut till högre energipriser? Det är någonting i det här som inte stämmer.

Jag har en fråga till, herr talman, till Hadar Cars. Upplever Hadar Cars att den här uppgörelsen kommer att leda till att den svenska kärnkraften är avvecklad till år 2010? Ja eller nej?

Anf. 47 HADAR CARS (fp):

Herr talman! När det gäller Lars Norbergs fråga eller snarare påstående att det är konstigt att jag säger att den svenska energipolitiken har skadat sysselsättningen i Sverige, när vi har haft en hög sysselsättning under ett antal år. Det visar precis hur kortsiktigt man tänker inom det parti som Lars Norberg representerar.

Det är inte så att en åtgärd omedelbart följs av konsekvenser för t.ex. sysselsättningen. Det är först år efter det att man fastställer en tokig politik – såsom när man har bestämt sig för att inte bygga ut pappersindustri i Sverige, utan lägga ny pappersindustri i t.ex. Frankrike – som dessa negativa konsekvenser börjar visa sig. Det är av just det skälet, som Lars Norberg säkert är oförmögen att fatta, som jag anser det vara så viktigt att energipolitiken förs mera långsiktigt och med en bred förankring i den svenska riksdagen.

Någon ställde frågan till mig om vilket som är det svåraste problemet. För egen del anser jag att det svåraste energiproblemet – och det sammanhänger självfallet med miljöproblemen – är växthuseffekten och vår alltjämt mycket stora användning av fossila bränslen. Detta framstår för mig som det allvarligaste problemet när man granskar den svenska energipolitiken. Jag är i särskilt hög grad angelägen om att medverka till en förändring av detta. Därför är det bra att den här överenskommelsen innebär en satsning på bioenergi, och framför allt en långsiktig satsning som innebär att när vi får fram en teknik, t.ex. förgasningstekniken, för att använda bioenergi på ett effektivt sätt skall vi också ha förutsättningar att göra detta.

Ge besked, sade någon här: Tror Hadar Cars att det här leder till att kärnkraften kommer att vara avvecklad år 2010? Det vet jag inte. Jag kan inte svara på det. Så långt sträcker sig inte min sikt. Det görs olika bedömningar kring detta, men så mycket kan jag säga att förutsättningarna för att vi skall kunna klara oss med en energi som vi vill ha och kan överlämna till kommande generationer med stolthet, ökar som en följd av det energibeslut som mitt parti har varit med om att fatta.

Anf. 48 LARS NORBERG (mp):

Herr talman! I motsats till Hadar Cars har jag arbetat 30 år inom industrin och känner till en del om långsiktighet. Jag har konstruerat maskiner, och jag vet att det tar ungefär tio år från det man börjar med de första skisserna till dess maskinen är i drift. Jag vet alltså en del om långsiktighet, som Hadar Cars kanske inser.

Å andra sidan kan också industrin vara ganska snabb. När riksdagen fattade sitt beslut om att avveckla två reaktorer planerade Hyltebruk i Småland att bygga ut sina pappersmaskiner med en ny anläggning för flisråvara. På bara några månader planerade man om den anläggningen, eftersom man befarade att energipriserna skulle stiga, till en återvinningsanläggning där man använder returfibrer för att framställa tidningspapper. Vi tyckte att detta var en positiv effekt av avvecklingsbeslutet. Detta borde för övrigt ha varit ganska väl känt, eftersom beslutet fattades redan 1980. Det är inte fråga om att man hattar från det ena året till det andra. Här har det förekommit en relativt långsiktig politik, som man i praktiken har gett upp genom den upp-

görelse som Hadar Cars har deltagit i. De s.k. aktörerna på marknaden tolkar uppgörelsen så.

Det gläder mig att Hadar Cars upplever att fossilbränslena – han sade växthuseffekten, men jag antar att det är ungefär detsamma som det jag kallade för fossilbränslena – är ett stort problem. Vi menar att detta är ett mycket stort problem, men vi menar också att uran som energiråvara är ett likvärdigt och kanske ännu större problem. Båda dessa problem behöver aktivt angripas. Sverige är till 74 % beroende av dessa två energislag, uran och fossilbränslen, enligt FNs metod att räkna.

Dessutom accepterar folkpartiet en uppgörelse som siktar på att energianvändningen skall öka framöver. Detta tycker vi är upprörande. Vi har i motion efter motion sagt att siktet i den svenska energipolitiken måste vara inställt på en minskning. Vi har preciserat detta och sagt att det bör vara en minskning med 2 % per år. Det leder till den önskade halveringen på 35 år.

Anf. 49 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag har bara arbetat ungefär tolv år i svensk industri och därefter några år som konsult i ny affärsutveckling.

Hadar Cars talar om långsiktighet, men tydligen inte om en sådan långsiktighet att man skall kunna förutsäga när kärnkraften kan vara avskaffad. När industrin gör planer har man faktiskt en planering som också innehåller årtal. Där talar man inte om årtalsexercis. Där betraktar man nog planer som inte innehåller klara tidsangivelser som någonting som över huvud taget inte gäller. Det ingår i långsiktig planering att kunna ange när en sak skall ske och att sätta ett mål även i tiden – naturligtvis också i resultat – och sedan arbeta mot detta mål. Man ser helt enkelt till att man är färdig vid angiven tidpunkt. Annars blir det inget av, herr talman.

Om växthuseffekten är problemet, Hadar Cars, varför belägger man inte energiproduktionen med någon typ av utsläppsskatt på koldioxid? Det skulle väl vara ett sätt att minska växthusproblemet om man minskade användningen av fossila bränslen.

Till slut vill jag upprepa frågan vad det är som hindrar att man avvecklar en kärnreaktor i dag, om man verkligen vill slå in på den nya energipolitiken och ge signaler till detta.

Anf. 50 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Jag kan bara beklaga att Lars Norbergs och Kristers Skånbergs mångåriga erfarenhet från svensk industri satt så få spår i deras politiska verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen hänvisades till näringsutskottet.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1990/91:L16 till lagutskottet
1990/91:Kr10–Kr12 till kulturutskottet
1990/91:Ju21–Ju24 till justitieutskottet
1990/91:N15 och N16 till näringsutskottet
1990/91:Ju25 till justitieutskottet

7 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositionerna
1990/91:81 Filmstöd
1990/91:97 Förslag till lag om förbud mot utförsel av vissa produkter som kan användas i massförstörelsesyfte, m.m.

8 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 20 februari

1990/91:153 av *Sten-Ove Sundström* (s) till industriministern om sysselsättningen i Norrbotten:

Den positiva utvecklingen på Norrbottens arbetsmarknad har nu förändrats i negativ riktning och arbetslösheten ökar snabbt. Arbetslösheten är nu mer än dubbelt så hög som riksgenomsnittet, främst drabbas kvinnor och ungdomar.

Den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden beror dels på konjunkturnedgången, dels förstärks effekten genom de pågående strukturförändringarna inom basindustrierna. Dessa förändringar kommer att beröra tusentals anställda under de närmaste åren. Det gäller förändringar inom såväl SSAB–OVAKO–SJ–LKAB–ASSI m.fl. till basindustrierna beroende underleverantörer och serviceföretag.

Bara inom Svenskt Stål, OVAKO och SJ i Luleå berörs ca 500 arbetstillfällen. ASSI i Kalix, Karlsborgsverken har också signalerat strukturförändringar som kan innebära att hundratals jobb kommer i fara.

Nyligen har regeringen genom olika förslag satsat stora resurser för att sätta fart på tillväxten samt genom en rad åtgärder sökt motverka lågkonjunkturens effekter. Det är mot den bakgrunden angeläget att åtgärder snarast vidtas för att säkra utvecklingen och produktionen även i de statliga företagen.

Kontaktvägarna och ägarinflytandet måste nyttjas att på ett effektivare

sätt för att trygga sysselsättningen i det län som hårdast pinas av arbetslösheten.

Det statliga engagemanget i Norrbottens näringsliv tillkom för att förädla länets råvaror och därmed trygga sysselsättningen. Fortfarande dominerar dessa basindustrier länets industrisysselsättning; en tveksamhet att investera för att utveckla företagen kan få förödande effekter på länets arbetsmarknad.

Oron och osäkerheten över företagens framtid ökar nu bland de anställda. Därför vill jag till industriministern ställa följande frågor:

1. Vilka åtgärder är industriministern beredd att vidta för att trygga sysselsättningen vid ASSI Karlsborgsverken?
2. Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att säkra utbyggnaden av metallurgin vid Svenskt Stål i Luleå?

den 21 februari

1990/91:154 av *Pär Granstedt* (c) till justitieministern om länsrätten i Stockholms län:

Länsrätt i Haninge

Regeringen har föreslagit en ny instansordning och organisation för rättskipningen i socialförsäkringsmål. Försäkringskassornas och riksförsäkringsverkets beslut i socialförsäkringsärenden skall överklagas till länsrätten, och de nuvarande tre försäkringsrätterna skall upphöra. Mycket talar för att riksdagen kommer att bifalla regeringens förslag.

Lokaliseringen

När försäkringsrätterna (FR) tillkom 1979 spelade lokaliseringen en stor roll. Den största rätten, försäkringsrätten för Mellansverige (FRM), placerades i Haninge, två mil utanför Stockholm, den näst största, försäkringsrätten för södra Sverige (FRS), i Huskvarna och den minsta, försäkringsrätten för Norra Sverige (FRN), i Umeå.

Ett resultat av försäkringsrätternas avskaffande är en betydande centralisering främst till centrala Stockholm men också till Göteborg, Malmö och Jönköping, där det redan finns många och stora domstolar. Större delen av FRMs personal kommer således enligt propositionen att flytta till länsrätten i Stockholms län och till kammarrätten i Stockholm, vilka bägge är belägna i Stockholms innerstad. Personalen vid FRS kommer till största delen att flytta till länsrätterna i Göteborg och Malmö och till kammarrätterna i Jönköping och Göteborg. Endast FRNs personal kommer till största delen att bli kvar i Umeå.

Domstolarnas storlek

I sitt remissyttrande över promemorian (Ds 1990:80) Rättskipningen i socialförsäkringsmål noterade FRM att länsrätten i Stockholm för närvarande är cirka sju gånger så stor som de övriga 23 länsrätterna i genomsnitt och att varje ny målgrupp som tillförs länsrätterna leder till större ökningar av länsrätten i Stockholm än av övriga länsrätter.

Länsrätten i Stockholm beräknas i samband med integreringen få ett tillskott av ca 30 tjänster, vilket motsvarar en medelstor länsrätt i landsorten. Skulle man i stället dela länsrätten i Stockholms län mitt itu får man efter integreringen två länsrätter med ca 110 tjänster var. Dessa bägge skulle ändå bli klart större än de bägge länsrätterna i Göteborg och Malmö och långt större än den genomsnittliga länsrätten.

Det är känt att mycket stora domstolar kan få svårt att driva verksamheten på ett rationellt sätt. Man har av den anledningen ofta diskuterat att dela Stockholms tingsrätt som är drygt dubbelt så stor som varje annan domstol i landet. Länsrätten i Stockholms län kommer som en följd av propositionsförslaget att kunna ta upp tävlan med Svea hovrätt och Göteborgs tingsrätt om platsen som näst största domstol i landet.

Regionalpolitiska skäl

Stockholmsregionen kännetecknas av en stark obalans mellan just Stockholms innerstad och inte minst de södra förorterna. Till Haninge fanns tidigare lokaliserad en annan statlig myndighet, statens arbetsmarknadsnämnd (SAMN), med ett 100-tal anställda. Den upphörde för ett par år sedan. Televerket, som är en stor statlig arbetsgivare i Haninge, planerar enligt tidningsuppgifter nu att skära ned personalen i Haninge och Farsta med 200. Till FRM är för närvarande knutna ca 110 personer, varav ett 90-tal tjänstgör i rätten och ett 20-tal domare och föredragande är tjänstlediga för arbete i bl.a. regeringskansliet, riksdagen och försäkringsöverdomstolen.

För Haninge, som är en kommun med relativt sett få arbetsplatser inom den offentliga tjänstemannasektorn, betyder nedläggningen av FRM självfallet ett svårt avbräck. Mot den här bakgrunden finns det inte minst starka regionalpolitiska skäl för att se till att FRM efterträds av en ny länsrätt.

Närmare om delning av länsrätten

Den nuvarande länsrätten i Stockholms län är bildad av instanser som en gång var uppdelade på A- och B-län. Ett naturligt sätt att dela länsrätten kunde vara att låta den nuvarande länsrätten på Södermalm i Stockholm få Stockholms kommun som domkrets och föra övriga kommuner i länet till den nybildade länsrätten. Ett annat sätt kunde vara en delning av länet i en nordlig och sydlig del, vilket också skulle innebära en delning av Stockholms stads område. Den nya länsrätten kunde då överta FRMs lokaler och administration i Haninge. Praktiskt taget all administrativ personal vill stanna i Haninge och detsamma gäller åtskilliga jurister.

Handens tingsrätt, som ligger helt nära FRM och har en struktur som liknar länsrätternas, har inte haft några problem med att rekrytera vare sig notarier eller domare till sig. Tingsrätten har vidare – för övrigt i likhet med FRM – haft lättare än domstolarna i Stockholms innerstad att rekrytera administrativ personal. För Handens tingsrätt och för Haninge kommun skulle det innebära flera fördelar om en ny länsrätt med dess varierade målsammansättning lokaliserades till Haninge.

Regeringen har hävdat att en delning av länsrätten i Stockholms län skulle medföra ökade lokalkostnader. Uppenbarligen syftar man på att länsrätten sägs kunna inrymma också dem som skall nyanställas i samband med integre-

ringen. Länsrätten bör då hellre avstå de lokaler som inte utnyttjas. Generellt sett är lokalkostnaden betydligt lägre i Haninge än de är i Stockholms innerstad. Det torde dessutom vara ganska enkelt att utvidga och anpassa FRMs nuvarande lokaler till en ny och eventuellt något större domstol med ett större inslag av muntliga förhandlingar.

Haninge kan nås med pendeltåg eller bil på mindre än en halvtimme från Stockholms innerstad, och om kommuner norr om Stockholm skulle ingå i domkretsen behöver man ändå sällan räkna med längre resa än en timme. Man behöver inte jämföra med förhållandena i Norrlandslänen för att tycka att en sådan "tidsutdräkt" är i sammanhanget rätt försumbar. För många boende i den södra länsdelen är Haninge mer lättillgänglig än Stockholms innerstad.

Självfallet kommer en delning att medföra en del påfrestningar för den nuvarande personalen vid länsrätten i Stockholms län, liksom det blir en del merarbete för domstolsverket och andra inblandade. Men svårigheterna bör inte överdrivas. En stor och välskött domstol med utmärkta lokaler i Haninge står beredd att ta emot nya arbetsuppgifter från länsrätten och en delvis ny personal. Och för den nya organisationen av rättskipningen i socialförsäkringsmål kan det inte minst övergångsvis vara till stor fördel att en betydande del av socialförsäkringsmålen i landet i första domstolsinstans kommer att handläggas i en domstol, som säkerligen i stor utsträckning hämtar domare och annan personal från den gamla FRM. En ny länsrätt i Haninge borde lämpligen ta hand om de mål enligt den äldre lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring som FRM nu är ensam specialdomstol för.

Att den nya organisationen får en lämplig utformning redan från början är så viktig att reformens genomförande kan uppskjutas ett halvår, om det skulle visa sig nödvändigt av praktiska skäl.

En delning av den redan i dag förhållandevis mycket stora länsrätten i Stockholm bör göras nu när stora grupper av nya mål tillförs länsrätterna. Ändringar i socialförsäkringslagstiftningen liksom domstolsutredningens arbete kan visserligen så småningom leda till förändringar i arbetsunderlaget för de framtida länsrätterna. Om dessa förändringar sammantaget betyder ökade eller minskade arbetsuppgifter kan dock inte avgöras för närvarande. Men de bägge stora domstolar som skulle bli resultatet av en delning av länsrätten i Stockholms län måste kunna möta sådana förändringar lättare än det stora flertalet övriga länsrätter. Det kan snarare göra det mindre sårbart än om den nuvarande länsrätten i Stockholms län finns kvar som en av de allra största domstolarna i landet.

Om en delning inte kommer till stånd borde länsrätten i sin helhet lokaliseras till Haninge så som framförts av länsstyrelsen i Stockholms län.

Med hänvisning till det anförda ställer jag följande frågor till justitieministern:

Är statsrådet beredd att ta upp till förnyad prövning frågan om en delning av länsrätten i Stockholms län i samband med övertagandet av socialförsäkringsmålen, varav en skulle lokaliseras till Haninge med utnyttjande av de resurser som hittills använts av Försäkringsrätten för Mellansverige?

Är statsrådet i annat fall beredd att förorda att länsrätten i Stockholms län i sin helhet bör lokaliseras till Haninge?

9 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 20 februari

1990/91:433 av *Karl-Erik Svartberg* (s) till socialministern om reglerna för statsbidrag till handikappanpassning av lokaler:

I ett besvärsärende rörande statsbidrag för handikappanpassning av en samlingslokal har boverket uttalat följande:

"Emellertid har distriktet numera också meddelat att droger, varmed torde avses bl.a. tobak och alkohol, inte får förekomma i lokalen. Enligt vad som sagts ovan är en sådan inskränkning i rätten att använda lokalen också en grund för avslag."

En organisation som vill förbjuda alkohol och tobak i sina samlingslokaler kan enligt boverket alltså inte få statsbidrag till handikappanpassning av lokalerna.

Är detta i överensstämmelse med regeringens strävan att begränsa bruket av alkohol och tobak?

den 21 februari

1990/91:434 av *Knut Wachtmeister* (m) till statsrådet Erik Åsbrink om förslaget om rapporteringsskyldighet om enskildas innehav av konst m.m.:

Riksskatteverket föreslår i sitt remissvar över förslaget om ny förmögenhetsskatt att auktionsfirmor och försäkringsbolag skall bli skyldiga rapportera om enskildas innehav av konst och andra värdeföremål.

Detta har med fog upprört många, och jag hemställer att statsrådet redan nu uttalar sig mot denna form av angiveri.

1990/91:435 av *Ingrid Hemmingsson* (m) till arbetsmarknadsministern om nedsättningen av arbetsgivaravgiften i stödområde 1:

Nedsättning av arbetsgivaravgiften i stödområde 1 gäller tyvärr inte alla verksamheter. Det skapar en snedvriden konkurrens inom en och samma bransch. Turismen i västra Härjedalen får tjäna som exempel på detta. I västra Härjedalen är turismen den dominerande näringen, som består av hotell, camping eller stuguthyrning. Hit hör också många små värdshus och restauranger. Företagen är på små orter som Tänndalen–Funäsdalen beroende av samma gäster – turister. Vissa får 10 % nedsättning av arbetsgivaravgiften medan andra inte får någon nedsättning alls.

Restauranger som drivs i samband med hotell eller camping och stuguthyrning får nedsättning, medan en liftanläggning med servering–värdshus inte får del av nedsättningen. Ej heller alla de små restauranger och värdshus som är nödvändiga för turisterna i området. I Tänndalen–Funäsdalen ligger dessa företag tätt intill varandra.

Kommer arbetsmarknadsministern att undanröja dessa otroliga orättvisor mellan företag inom samma bransch?

1990/91:436 av *Ingrid Hemmingsson* (m) till socialministern om tillsynen över den psykiatriska vården:

I ett uppmärksammat fall i Norge har det uppdagats att en patient som varit föremål för psykiatrisk vård kontinuerligt har misshandlats av främst outbildad vårdpersonal. Fallet har väckt berättigad upprördhet över hur oskyldiga och utlämnade människor riskerar att bli behandlade i ett välfärdssamhälle som Norge.

Enligt RSMH finns det heller inga garantier för att denna form av misshandel, såväl psykisk som rent fysisk, inte också förekommer i vårt land. Samtidigt är det uppenbarligen så att inga ansvariga myndigheter i Sverige på ett mer genomgripande sätt har studerat situationen på landets psykiatriska sjukhus. Detta är allvarligt, eftersom de som vårdas på dessa ofta inte är starka nog att själva anmäla eventuella övergrepp och att i fall där misshandel lett till åtal, dessa har lagts ned i brist på bevis.

Jag vill därför fråga statsrådet följande:

Vilken tillsyn förekommer i dag över psykiatriska sjukhus och vårdhem så att övergrepp liknande det norska Sol-fallet kan undvikas?

10 § Kammaren åtskildes kl. 15.12.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 5 § anf. 32 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protkollet

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Torsdagen den 21 februari

Meddelande om ändrad dag för finansdebatten 1
Andre vice talmannen
1 § Justering av protokoll 1
2 § Svar på interpellationerna 1990/91:139, 141 och 142 om Radio Södertälje 1
Utbildningsminister Bengt Göransson (s)
Pär Granstedt (c)
Ylva Annerstedt (fp)
Lennart Andersson (s)
Annika Åhnberg (v)
3 § Svar på interpellation 1990/91:119 om ökad sysselsättning i Gävleborgs län 11
Industriminister Rune Molin (s)
Karin Starrin (c)
Hans Lindblad (fp)
Iris Mårtensson (s)
4 § Svar på interpellation 1990/91:127 om regeringen och storindustrin 23
Industriminister Rune Molin (s)
Lars Norberg (mp)
Paul Ciszuk (mp)
5 § Remissdebatt (prop. 1990/91:88 Energipolitiken) 26
Lars Norberg (mp)
Krister Skånberg (mp)
Rolf L Nilson (v)
Industriminister Rune Molin (s)
Per-Ola Eriksson (c)
Hadar Cars (fp)
6 § Hänvisning av ärenden till utskott 44
7 § Bordläggning 44
8 § Anmälan om interpellationer
1990/91:153 av Sten-Ove Sundström (s) om sysselsättningen i Norrbotten 44
1990/91:154 av Pär Granstedt (c) om länsrätten i Stockholms län 45
9 § Anmälan om frågor
1990/91:433 av Karl-Erik Svartberg (s) om reglerna för statsbidrag till handikappanpassning av lokaler 48
1990/91:434 av Knut Wachtmeister (m) om förslaget om rapporteringsskyldighet om enskildas innehav av konst m.m. . 48
1990/91:435 av Ingrid Hemmingsson (m) om nedsättningen av arbetsgivaravgiften i stödområde 1 48

1990/91:436 av Ingrid Hemmingsson (m) om tillsynen över den psykiatriska vården 49

gotab 98179, Stockholm 1991